

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

KPP - Katedra pedagogiky a psychologie

Mimoškolní vzdělávání jako cesta ke studiu střední odborné školy

Bakalářská práce

Autor: Oldřich Karlíček
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství praktického vyučování
Vedoucí práce: doc. Mgr. Kateřina Juklová, Ph.D.
Oponent práce: Mgr. Olga Kesnerová Řádková, Ph.D.

Hradec Králové

29.3.2022

Zadání bakalářské práce

Autor: Oldřich Karlíček

Studium: P19K0397

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství praktického vyučování

Název bakalářské práce: **Mimoškolní vzdělávání jako cesta ke studiu střední odborné školy**

Název bakalářské práce Extracurricular education as a way to study secondary vocational school
AJ:

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce se zabývá otázkou motivace žáků ke studiu technické odborné střední školy. Konkrétně je zaměřena na ověření vztahu mezi absolvováním mimoškolního vzdělání a zájmem o studium v oblasti. Teoretická část se zaměří na přehled základních konceptů z oblasti. Praktická část bude vedena cílem ověřit předpoklad o předchozí dobré zkušenosti v podobě mimoškolního vzdělávání uchazeče o technický studijní obor. Součástí výstupů práce budou doporučení k motivování žáků pro volbu výše uvedených studijních oborů.

Pávková, J. Pedagogika volného času. Praha, Portál. 2008.

NÚV, Uplatnění absolventů škol na trhu práce 2013. Praha, 2014.

MŠMT, 2018. Vyhláška Vyhláška, kterou se mění vyhláškač. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

Garantující pracoviště: Katedra pedagogiky a psychologie,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: doc. Mgr. Kateřina Juklová, Ph.D.

Oponent: Mgr. Olga Kesnerová Řádková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 11.12.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Mimoškolní vzdělávání jako cesta ke studiu střední odborné školy pod vedením vedoucí práce doc. Mgr. Kateřiny Juklové, Ph.D. samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové

Oldřich Karlíček

Poděkování

Děkuji paní doc. Mgr. Kateřině Juklové, Ph.D za vedení bakalářské práce.

Děkuji panu Ing. Maršíkovi a panu Ing. Vinterovi za umožnění průzkumu na SPŠ el-it v Dobrušce.

Děkuji paní Klimešové za umožnění průzkumu na SZŠ v Hradci Králové.

Anotace

KARLÍČEK, Oldřich. *Mimoškolní vzdělávání jako cesta ke studiu střední odborné školy*.
Hradec Králové: Pedagogická fakulta University Hradec Králové 2021. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá tím, jak se podílí mimoškolní výchova technických oborů na výběru středních odborných škol a jaké je složení žáku na středních školách z hlediska předchozí účasti na mimoškolní výchově.

Dále bakalářská práce obsahuje pohled z technického mimoškolního kroužku, jak si jeho účastníci vybírali střední školu.

Bakalářská práce hledá odpověď na otázku, zda je vhodná podpora mimoškolního vzdělávání pro výběr budoucího povolání a uplatnění v praktickém životě.

Důležité pojmy:

výzkum kvantitativní	dobrovolnictví	výběr povolání
výzkum kvalifikovaný	technické vzdělávání	dobrovolnost
dětské organizace	výchova ve volném čase	seberealizace
mimoškolní vzdělávání	zájmové vzdělávání	relaxační zaměření
neziskové organizace	výchova zážitkem	

Annotation

KARLÍČEK, Oldřich. Extra-curricular education as a way to study secondary vocational school. Hradec Králové: Faculty of Education, University Hradec Králové 2021. Bachelor's thesis.

The bachelor's thesis looks at how extra-curricular technical education is involved in selecting secondary vocational schools and what the composition of a pupil in secondary schools is in terms of prior participation in extracurricular education.

Next, the bachelor's thesis includes a view from a technical extracurricular group as its participants selected a high school.

Bachelor's thesis seeks an answer to the question of whether support for extracurricular education is appropriate for choosing a future profession and practicing life. ¹

Important Terms:

quantitative research

volunteering

career choice

research qualified

technical education

volunteering

children's organisations

leisure education

self-realization

extracurricular education

interest education

relaxation focus

non-profit organisations

education by experience

¹ Pro překlad byl použit ***LINDAT Translation***

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č.13/2017 (Řád pro nakládáním s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, disertačními a habilitačními pracemi na UHK)

Datum :

Oldřich Karlíček

Obsah

Úvod.....	9
1. Volný čas a jeho funkce.....	10
1.1. Pojem a definice.....	10
1.2. Patologické využívání volného času.....	13
2. Výchova ve volném čase.....	15
2.1. Pojem trávení volného času.....	15
2.2. Cíle výchovy ve volném čase.....	16
2.3. Funkce výchovy ve volném čase.....	17
2.4. Typy činností.....	18
2.5. Typy institucí.....	20
3. Technicko-řemeslné kroužky jako důležité, ale opomíjené oblasti volnočasového vzdělávání.....	23
3.1. Současný stav rozvoje a podpory mimoškolního vzdělávání.....	25
3.2. Jak dokáže pomáhat malá organizace s technickým a řemeslným vzděláváním.....	28
4. Praktická část.....	31
4.1. Východiska.....	31
4.2. Výzkumné cíle.....	32
4.3. Metoda a účastníci výzkumu.....	32
4.3.1. Popis metody.....	32
4.3.2. Popis výzkumného souboru.....	33
4.4. Vytvoření dotazníků.....	34
5. Přehled výsledků.....	35
5.1. Průzkum v Modelářském centru z.s.....	35
5.1.2. Důvody proč žáci navštěvují víceleté gymnázia.....	37
5.1.3. Důvody proč žáci navštěvují střední odborné školy.....	38
5.2. Průzkum na středních školách.....	39
5.2.1. Výsledky průzkumu na středních školách.....	40
5.2.2. Technicko - rukodělné vzdělávání.....	42
5.2.2. ZUŠ a umělecké kroužky.....	46
5.2.3. Sportovní kroužky.....	49
5.2.4. Jiné zájmové kroužky.....	53
5.2.5. Důvody proč žáci nenavštěvovali zájmové kroužky.....	56
5.2.6. Důvody proč si žáci vybrali střední školy.....	59
5.3. Shrnutí výsledků.....	62
Závěr.....	66
Použitá literatura.....	67
Obrázky.....	68
Tabulky.....	68
Grafy.....	69

Úvod

Při vybírání tématu pro svoji bakalářskou práci jsem se zaměřil na oblast, kterou znám ze své praxe, a to jak mimoškolní vzdělávání ovlivňuje výběr střední školy, dále potom i výběr zaměstnání. Pracuji jako dobrovolný instruktor a jsem se svojí manželkou Ivanou spoluzakladatelem Modelářského centra z.s. v České Skalici, kde se od roku 2010 snažíme v rámci modelářského a programovacího kroužku učit základní řemeslné a enviromentální znalosti.

Obrázek 1: mladí modeláři v Modelářském centru v České Skalici

Rozhodnutí žáka o jeho budoucím středoškolském studiu a následném povolání je v jeho životě nejdůležitějším krokem, který musí učinit ve věku 14 – 15 let. Výzkumem se zabývala v knize *Pedagogika volného času* Jiřina Pávková², kde bylo zjištěno, že vliv na výběr středních škol mají hlavně rodiče a potom jak žáci tráví volný čas a jaké mají koníčky. Když žáci základních škol nemají žádné koníčky, o výběru střední školy rozhodují převážně rodiče. Naproti tomu navštěvují-li volnočasové aktivity a mají koníčky, už se dokáží rozhodnout sami podle svých zájmů, rodiče mají menší vliv při výběru středních škol a žáci jsou při studiích spokojenější.

V této bakalářské práci chci pomocí průzkumu zjistit, jak velký význam má technicko-řemeslná mimoškolní výchova při výběru povolání a střední školy. Budu se věnovat zkoumání právě této problematiky a zjištění, jak probíhá příprava a jaká je motivace žáků základních škol pro jejich další středoškolské studium.

2 PÁVKOVÁ Jiřina, *Pedagogika volného času*, (2014), ISBN 978-80-7290-666-6

1. Volný čas a jeho funkce

„Volný čas je tedy především sférou svobodné volby činností, a proto bývá lidmi subjektivně pocíťován jako nejcennější čas, který mají k dispozici. Je to doba, která lidem zůstává po splnění pracovních, rodinných a společenských závazků, úkolů a povinností. Jeho náplní mohou být zejména odpočinek, rekreace, zábava a zájmové, vzdělávací a dobrovolné, společensky prospěšné činnosti“³.

Podle mého názoru je využívání volného času přínosem pouze, jeli v rovnováze s pracovními povinnostmi a úkoly. Když pracovní povinnosti převažují, tak již není možné ve zbylém času tuto dobu kvalitně využít k relaxaci a aktivnímu odpočinku, který každý z nás potřebuje. Nedostatek volného času může způsobit vyhoření, v horším případě únavový syndrom, a léčba je na dlouhou dobu.

1.1. Pojem a definice

Volný čas je pro každého člověka jiným pojmem, ať už se jedná o to, jak dotýčný jedinec vnímá volný čas a nebo jak ho využívá. Volný čas jako pojem vznikl jako opak pracovní doby. Podle knihy Pávkové⁴ lze hlavní znaky volného času vymezit takto:

- je to doba svobodné volby činností (člověk dělá to, co chce, ne to, co musí)
- zvolené činnosti jsou pro člověka příjemné, přinášejí potěšení, radost
- činnosti ve volném čase dávají příležitost k rekreaci, odpočinku, obnově sil i k osobnímu rozvoji

3 SPOUSTA, V.: *Kapitoly z pedagogiky volného času*, Brno: Masarykova univerzita v Brně. (1996). ISBN 80-210-1274-9, strana 6

4 PÁVKOVÁ Jiřina, *Pedagogika volného času*, (2014), ISBN 978-80-7290-666-6, strana 11

Využití volného času lze rozdělit na organizované a neorganizované.

a) Neorganizované trávení volného času je s rodinou, přáteli, nebo sám při svoji odpočinkové činnosti.

b) Organizované trávení času je ve formě společenských aktivit, které jsou založené na dobrovolné účasti. Organizované trávení času je často formou neformálního mimoškolního vzdělávání, které je poskytováno v domech dětí, střediscích volného času nebo v zájmových nebo sportovních spolcích.

Dalším určujícím rysem neformálního vzdělávání je jeho dobrovolnost, kdy se žáci účastní dalšího vzdělávání, které jim škola neposkytuje, protože v běžné výuce na to není prostor ani čas.

„Účastní se ho – zejména dlouhodoběji – jen ty děti a ti mladí lidé, kteří o něj mají skutečný zájem. A dobrovolníky jsou v drtivé většině i dospělí, kteří jsou jejich průvodci. Dobrovolnost má pro děti kromě pozitivní motivační síly ještě jeden zásadní důsledek: možnost, aby celý tento systém výchovy byl postaven na uceleném systému hodnot. Dobrovolnost současně zaručuje, že pokud by rodiče dítěte nebyli v zásadní shodě s oním hodnotovým základem a z něj vyplývajícím stylem výchovy, mohou se rozhodnout pro jiného „poskytovatele“ neformálního vzdělávání, jehož východiska více odpovídají jejich hodnotovým preferencím“⁵.

Výhodou dobrovolného neformálního vzdělávání je možnost si vyzkoušet různé obory zájmu. Hlavně mladší žáci hledají svůj směr, který by pro ně v závislosti na rodině mohl být zajímavý. Proto často i z mé praxe jsou na kroužcích pouze krátce, protože chtějí poznat více činností. Nebo si kroužek vyberou, aby na něj mohli chodit s kamarádem, ale činnost v kroužku je nezaujme. To se mění s postupným mentálním vývojem a získáváním zkušenosti.

„Zájmy mládeže staršího školního věku se vyhraňují a ustalují, postupně ubývá roztržitosti v zájmové oblasti. Mladí lidé postupují v zájmové činnosti mnohdy systematicky, až s vědeckým zaujetím. Při správném pedagogickém vedení v předchozích věkových obdobích ve výchově mimo vyučování se děti již dříve orientovaly v jednotlivých oblastech

⁵ ZAJÍC, J. (2020) 'Možné přínosy neformálního vzdělávání založeného na systému hodnot. (Czech)', *Pedagogika*, 70(3), pp. strana 368–377

zájmových činností a zvolily si jeden či několik zájmů, které odpovídají jejich potřebám i schopnostem“⁶.

Další oblastí neformálního vzdělávání je výchova k morálním hodnotám, k dodržování psaných a nepsaných pravidel, které by měly mladým lidem ukázat správnou cestu životem. Bohužel v současné době je to velmi těžký úkol, protože dětí s výchovnými problémy je hodně. To je velkou výzvou pro všechny lektory volnočasových kroužků a celého systému mimoškolního vzdělávání a zároveň to byla i moje motivace k dalšímu studiu, abych lépe dokázal nadchnout žáky pro řemesla a modelářinu.

„Zkušenosti vychovatelé a pedagogové volného času upozorňují na skutečnost, že přibývá dětí s výchovnými problémy. Současné děti pravděpodobně nejsou horší ani lepší, než tomu bylo v minulých generacích. Žijí však v jiných podmínkách, setkávají se s odlišnými výchovnými postupy, mají volný přístup k informacím, dobře zvládají informační technologie, nabízí se jim možnosti zábavy bez vyvíjení vlastního úsilí. Proto je práce s dětmi náročnější, motivování dětí pro aktivní zájmové činnosti stále obtížnější. Těmto požadavkům může vyhovovat pouze pedagog, který má oporu v hlubokých teoretických poznacích a zároveň je vybaven příslušnými pedagogickými dovednostmi a technikami“⁷.

Sám z praxe mohu potvrdit, že vždy v září, když přijdou noví modeláři, trvá několik schůzek, než je zaujmu, sami se musí přizpůsobit již zaběhnutým pravidlům a chování ve skupině a zároveň také přizpůsobit rychlost práce jejich zručnosti. Velký podíl na naší velké úspěšnosti zaujmout žáky v našem modelářském spolku má to, že se nebojíme modelářinu a výuku řemesel propojit s moderními IT technologiemi.

6 HÁJEK Bedřich, HOFBAUER Břetislav a PÁVKOVÁ Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy.* (2008), ISBN 978-80-7367-473-1, strana 107.

7 PÁVKOVÁ Jiřina, *Pedagogika volného času*, (2014), ISBN 978-80-7290-666-6, strana 124

1.2. Patologické využívání volného času

Patologické využívání volného času je většinou pasivní a pro jedince škodlivé. Škodlivé je i to, že jedinec žádný volný čas nemá a všechen čas naplňuje pracovními povinnostmi. Říkáme jim „workoholici“. Rodiče „workoholici“ nemají čas na trávení se svými dětmi, zanedbávají jejich výchovu, volnočasové aktivity a jsou zároveň špatným vzorem. Toto je podmíněno i společenským a ekonomickým tlakem moderní doby.

Podle MŠMT je velký pokles aktivního trávení volného času a žáci ho tráví pasivní činností. Tuto tezi MŠMT definovalo v roce 2018⁸. Chování mladých lidí je negativně ovlivněno nejen chováním rodiny, ale i vlivem okolního prostředí, působením médií a sociálních sítí. Díky nesprávnému využití volného času vzniká u mladých lidí touha po extrémních zážitcích. Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže jsou multifaktorově podmíněny. Vedle vlivu rodiny, osobnostních vlivů, vlivů subkultury a společenských vlivů se část mládeže na „šikmou plochu“ dostává díky akčnímu vakuu ve volném čase. Tento vliv je ještě markantnější v té části populace, která má výrazněji vyjádřenou potřebu mimořádných zážitků bez schopnosti získat uspokojující prožitky vlastní aktivní činností a vlastním přičiněním.

Do skupiny dětí a mládeže se zvýšeným rizikem výskytu společensky nežádoucích jevů patří:

- a) chroničtí sledovači televize, filmů a počítačových her
- b) mládež bloudící po ulicích a restauračních zařízeních a ubíjející nudu
- c) mládež vyhledávající dramatické a dobrodružné aktivity zástupným způsobem; pomocí násilí, kriminality, drog, alkoholu apod.

V současné době je celá naše společnost ovlivněna informacemi z různých informačních zdrojů, jak televizí, tak i informačními a zpravodajskými weby. Tyto informace

8 MŠMT. *Volný čas a prevence u dětí a mládeže [online PDF]*. Dostupné z: www.msmt.cz/file/7327_1_1/download/

mohou být i protichůdné a nemusejí ani pravdivě informovat. Na internetu a u televize každý z nás stráví velkou část svého volného času. Z těchto zdrojů získáváme mnoho informací, kterými se vzděláváme a ze kterých se snažíme si vytvořit svůj pohled na současný svět.

„Masmédia ve svých různých formách ovlivňují samotnou konstrukci sociální reality i osobní představy dětí. Televize děti během jejich vývoje výrazně formuje, neboť se stává bez jejich velké námahy snadno dostupným prostředkem k trávení volného času. Také internet patří k prostředí, kde děti tráví velké množství svého volného času, a to zejména proto, že se stal komunikačním nástrojem a prostředím pro vytváření sociálních kontaktů“⁹.

Mezi žáky, kteří pasivně tráví volný čas, patří děti ze slabých sociálních rodin. Stává se to z důvodů, že rodiče nevidí přínos v aktivně stráveném volnočasovém vzdělávání, nebo nemají finanční prostředky, aby volnočasovou aktivitu svých dětí zaplatili.

Z toho plyne, že je důležité pasivní využívání času přeměnit na aktivní a rozvíjet sportovní, vědomostní nebo technicko-řemeslné dovednosti. Začít by se mělo v rodinách, kde spousta rodičů neví, že s dětmi mají trávit volný čas, a neví ani jak ho s dětmi trávit. Rodina je prvotním vzorem pro děti, jestliže se děti naučí aktivně trávit čas, budou ho v dospělosti aktivně trávit také. Doplňkem rodinné výchovy by potom měli být zájmové kroužky. Budou-li rodiče aktivně rozvíjet činnosti svých dětí, nemusí tolik investovat do organizovaných kroužků. Navíc tím budou rozvíjet rodinná pouta a sociální citění dětí s rodinou.

⁹ BOCAN, M., MAŘÍKOVÁ, H., SPÁLENSKÝ, A.: Hodnotové orientace dětí ve věku 6-15 let, [online]. 2011. [5. 1. 2018], strana 92 - 95. Dostupné z: <http://userfiles.nidm.cz/file/KPZ/KAI-vyzkumy/hodnotove-orientace-deti-ve-veku-6-15-let.pdf>

2. Výchova ve volném čase

Volný čas můžeme prožít pasivně nebo aktivně. Aktivní prožití lze rozdělit na čas strávený s rodinou či přáteli a na čas strávený na organizovaných volnočasových aktivitách, které poskytují také v určité formě mimoškolní vzdělávání.

2.1. Pojem trávení volného času

Aktivní trávení volného času je založeno hlavně na dobrovolnosti, že tyto aktivity chce jedinec dělat a že mu umožňují seberealizaci a zároveň u této činnosti může aktivně relaxovat. Tyto činnosti mohou pomoci ve věku 14 – 15 let s výběrem střední školy. Dítě může využít svoje dovednosti a znalosti v budoucím studiu a následně ve výběru povolání. Aktivní odpočinek je základním prvkem zdravého životního stylu a dobré nálady.

I když dětem a mládeži nabídneme kvalitní náplň pro volný čas, tak se samozřejmě nevyřeší všechno. Ale máme šanci, že se nám naše dítě díky pestré nabídce činností v něčem z toho najde a bude úspěšné. Tím se zmenšuje pravděpodobnost, že něco zničí, že někoho zmlátí, že se opije, nebo že sáhne po drogách. Takto strávený čas je významnou prevencí proti sociálně-patologickým jevům.

Příkladem aktivního trávení volného času je, že každoročně na závěr školního roku v polovině června pořádáme v Modelářském centru z.s. ježdění na modulové železnici pro naše mladé modeláře a jejich rodiče. Během této akce mj. probíhá výuka, jak funguje jízdní řád a nákladové karty s praktickými ukázkami drážních předpisů. Akce je vždy zakončená společným opékáním párků a posezením s kytarou u táboráku.

Obrázek 2: tradiční opékání párků MC a dětí s jejich rodiči

Z toho vyplývá, že pedagog volného času musí kromě mimoškolní výuky zaujmout svými kreativními nápady na zpestření tradiční schůzky.

2.2. Cíle výchovy ve volném čase

„Cíl výchovy ve volném čase je odvozen od obecně stanovených cílů výchovně vzdělávacích činností, reaguje na potřeby společenského vývoje¹⁰.“ Důležitým úkolem výchovy ve volném čase je vybavovat žáky vědomostmi, dovednostmi a postoji, ale hlavně je naučit čelit nástrahám dnešní doby. Aby výchova a vzdělávání bylo úspěšné a kreativní, měl by edukátor používat zážitkovou pedagogiku. Základem pro zážitkovou pedagogiku jsou zážitkové akce, kterým jsou přiřazeny určité konkrétní znaky, aby doplnily běžnou činnost. V našem Modelářském centru z.s. například pořádáme výlety po železničních muzeích, či exkurze do lokomotivních dep. Při těchto akcích mladí modeláři získávají zážitky, nové poznatky a zdokonalují se v práci ve skupinách.

¹⁰ HÁJEK Bedřich, HOFBAUER Břetislav, PÁVKOVÁ Jiřina. *Pedagogika volného času* (2003), ISBN 80-7290-128-1,

strana 29

Aby mimoškolní výuka byla kvalitní, je potřeba najít kvalitního a nadšeného pedagoga volného času. Ten musí žákům vytvořit bezpečné a tvořivé prostředí, ve kterém budou moci rozvíjet svoje kreativní schopnosti, a zvýšit jejich zájem o další vzdělávání.

Cíle výchovy ve volném čase se musí přizpůsobit zájmové činnosti. Jiné cíle bude mít výuka na hudební nástroje a jiné cíle bude mít výuka technicko-rukodělných oborů. U žáků, kteří si zvolili zájmovou činnost, která je baví a naplňuje jejich potřeby, se prohlubují schopnosti, poznatky a dovednosti. Umožňuje jim účastnit se specifických volnočasových akcí, jako jsou soutěže, výstavy a nebo setkání s podobně smýšlejícími vrstevníky.

2.3. Funkce výchovy ve volném čase

Výchova ve volném čase je novou pedagogickou disciplínou, která začala vznikat v první polovině dvacátého století. Mezi její základní cíle patří podle knihy Pávkové¹¹ výchovně-vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní funkce:

- a) **Výchovně-vzdělávací funkce** spočívá v záměrném a cílevědomém ovlivňování osobností jedinců, třeba výukou nových znalostí nebo dovedností, jako je hra na hudební nástroj, výuka řemeslných dovedností, či k pomoci potřebným lidem.
- b) **Zdravotní funkce výchovy** ve volném čase znamená, že veškeré výchovné působení všech aktivit ve volném čase podporuje zdravý tělesný, duševní i sociální vývoj vychovávaných jedinců.
- c) **Sociální funkcí** výchovy se nejčastěji rozumí zajištění bezpečnosti, dohledu nad dětmi, kdy děti netráví čas s rodiči. V tomto specifickém kolektivu lze navazovat rozmanité sociální vztahy přátelství a kamarádství s jedinci, kteří mají stejné zájmy.
- d) **Preventivní funkce** spočívá v předcházení negativních vlivů, jako je neukázněnost, lhaní, krádeže, agresivita, šikana, vandalismus nebo experimentování s drogami.

11 PÁVKOVÁ Jiřina, *Pedagogika volného času*, (2014), ISBN 978-80-7290-666-6, strana 14 - 17

Všechny tyto čtyři skupiny výchovy se navzájem prolínají. Každá organizace volného času přikládá důraz na nějakou skupinu více dle svého zaměření, ale v praxi nelze žádnou opomenout.

V posledních letech je politiky, ale i zaměstnavateli kladen velký důraz na mimoškolní vzdělávání technických a rukodělných oborů se zaměřením na IT technologie. Tyto činnosti zajišťují hlavně zájmové organizace pracující s dětmi, jako jsou elektrotechnické, programovací nebo modelářské spolky a kluby, malou měrou i střediska volného času. Tyto organizace usilovně shánějí kvalitní pedagogické pracovníky nebo odborníky z praxe.

Kvalitní edukativní činnost by měla vést žáky v mimoškolním vzdělávání k většímu pochopení technických postupů a rozvoji osobnosti s větší šancí si vybrat svoji budoucí profesi, do které se snáze dokáží zapojit.

2.4. Typy činností

Podle Pávkové¹² lze ve volném čase vykonávat tyto činnosti:

a) Odpočinkové činnosti:

Odpočinek je pro žáky velmi důležitou činností, neboť pomáhá vykompenzovat fyzické i psychické zatížení vyplývající ze školních povinností. Jedná se např. o společenské hry.

b) Rekreační činnosti:

Přispívají k odreagování žáků, slouží taktéž k odstranění únavy z jednostranné zátěže při vyučování a k regeneraci sil. Oproti odpočinkové činnosti je fyzicky náročnější. Jedná se např. o pohybové hry, kondiční cvičení, turistiku.

¹² PÁVKOVÁ Jiřina, *Pedagogika volného času*, (2014), ISBN 978-80-7290-666-6, strana 25

c) Zájmové činnosti:

Tuto činnost považuji za nejdůležitější pro mimoškolní vzdělávání a rozvoj individuálních potřeb. Technicko-rukodělná zájmová činnost u žáků prohlubuje manuální dovednosti a přispívá k orientaci žáků při výběru povolání. Mezi zájmové činnosti dále patří přírodovědné, tělovýchovné, hudební, výtvarné a další kroužky.

d) Sebeobslužné činnosti:

U této činnosti je podporovaná samostatnost v péči o sebe, dodržování hygieny, péče o čistotu a pořádek v domácnosti. Aby zde byl vidět úspěch, musíme zde mít vliv hlavně jako rodiči s individuálním přístupem, s využíváním kladné motivace a s pravidelným denním režimem.

e) Veřejně prospěšné činnosti:

Prostřednictvím veřejně prospěšných činností vedeme děti k tomu, aby byli ochotné pomáhat druhým. Při této činnosti formujeme sociální cítění, mezilidské vztahy, vztah k lidské práci.

f) Příprava na vyučování:

Tato činnost by měla mít pravidelné místo v denním režimu, aby se žáci mohli připravit na vyučování, napsat domácí úkoly, opakovat a procvičovat učivo. Příprava na vyučování je důležitá k výchově k zodpovědnosti.

Z mého pohledu je dobré všechny tyto činnosti rovnoměrně nakombinovat, tak aby využití volného času bylo co nejvíce rozmanité a tím podporovalo chuť k mimoškolnímu vzdělávání.

2.5. Typy institucí

Na organizované využití volného času lze pohlížet i jako na mimoškolní vzdělávání, protože se zde žáci seznamují s různými pohledy na společnost, historii, zároveň se učí používat nové pracovní postupy, včetně výuky hry na hudební nástroje.

V některých organizacích pracují placení pedagogové volného času nebo vychovatelé, v jiných organizacích je činnost založena na dobrovolnictví. Dobrovolnické organizace se v současné době potýkají s velkými ekonomickými problémy, aby zajistili svoji činnost, přestože instruktoři nebo pedagogové vykonávají výuku bez nároku na honorář.

Dnes u nás působí pro využití volného času školní a mimoškolní organizace, ty můžeme rozdělit do těchto kategorií.

- a) **Školní zařízení:** ZUŠ – základní umělecké školy
jazykové školy
školní družiny
školní kluby
domov mládeže
škola v přírodě

- b) **Střediska volného času:** domy dětí a mládeže
stanice zájmových činností (např. turistický oddíl, ...)
táborová činnost

- c) **Sportovní kluby:** Sokol
Sportovní jednota
sportovní asociace (tenisté, florbalisté, ...)
dobrovolná sportovní sdružení (zapsané spolky, ...)

- d) **Nestátní neziskové organizace:** sdružení všestranného obsahu (Junák, Pionýr, ...)

sdružení zájmového charakteru (modeláři, chovatelé, ...)

ekologické aktivity (Duha, Brontosaurus, ...)

veřejně prospěšná sdružení (Červený kříž, hasiči, ...)

- e) **Církevní a náboženské společnosti** – většinou se věnují charitativním a sociálním službám a dále potom vzdělávací činnosti dětí v rámci své farnosti.
- f) **Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež** – jsou to zařízení pro děti, které nemají zájem o pravidelné organizované činnosti, poskytují bezplatný přístup a účast na společných aktivitách je dobrovolná. Zajišťují sociální služby a prevenci sociálně patologických jevů.
- g) **Podnikatelské subjekty v oblasti volného času** – soukromí učitelé hry na hudební nástroj, jazyků, tance a lyžařské kurzy, ...

Dále se zájmové činnosti mohou rozdělit mezi pravidelné (schůzky se opakují) a nepravidelné (exkurze, divadlo, besedy, ...).

Pravidelné zájmové skupiny mohou mít podle svého zaměření různou podobu¹³:

- a) zájmové kroužky (menší skupina, společný zájem)
- b) soubory (estetickovýchovné zaměření, veřejná vystoupení)
- c) kluby (volnější struktura, spíše receptivní činnost)
- d) oddíly (tělovýchovné zaměření, součást většího celku)
- e) kurzy (omezená délka trvání, cílem je osvojit si určitou dovednost či vědomost)

Školní zařízení a střediska volného času jsou povětšinou příspěvkové organizace měst nebo krajů, které nemají v současné době potřebu svoje aktivity rozšiřovat o další mimoškolní

13 PÁVKOVÁ Jiřina, *Pedagogika volného času*, (2014), ISBN 978-80-7290-666-6, strana 69

vzdělávání. Jim stačí, když si udrží současnou strukturu volnočasových aktivit a stabilní počet dětí. Kreativnější jsou samostatné volnočasové spolky, které jsou většinou na bázi dobrovolnické, a aby si vydělali na svoji základní činnost, musí zájemce o členství oslovit a nadchnout pro svoje aktivity.

Obrázek 3: SVČ Bájo - Barunka folklorní soubor

Obrázek 4: SVČ Bájo – výtvarný kroužek

3. Technicko-řemeslné kroužky jako důležité, ale opomíjené oblasti volnočasového vzdělávání

Musíme se podívat na dostupnost a složení volnočasových kroužků v menších obcích do 10.000 obyvatel a zjistíme, že převažují kroužky ve střediscích volného času, hlavně zaměřené na keramiku, šití, malování, taneční a pohybové kroužky, ty větší mají jazykové kurzy a hru na hudební nástroj. Technické nebo řemeslné kroužky jsou zastoupeny jen výjimečně. Sportovní kluby, skauting, pionýr nebo hasiči jsou většinou nezávislé spolky a jen v některých obcích. V obcích do 20.000 obyvatel se objevují ekologická sdružení, svazy zahrádkářů, chovatelů či včelařů, které pracují s dětmi. Tyto organizace v menších obcích nejsou¹⁴.

To se objevilo i v odpovědích v dotazníku, proč děti nenavštěvovali žádný kroužek, a odpověď 1/3 těch, co nenavštěvovali žádný kroužek, byla, že poblíž bydliště nebyl kroužek, co by je bavil, a nebo měl plnou kapacitu.

Proč nejsou více rozšířené technicko-řemeslné kroužky? Jsou na to jednoduché odpovědi, které mi potvrdili i ředitelky několika středisek volného času.

- a) Nedostatek prostor pro trvalé umístění náradí, strojů a přístrojů, rozpracovaných modelů a výrobků tak, aby se neznečistily.
- b) Nedostatek finančních prostředků, vybavení takovýchto kroužků je cenově náročné.
- c) Nedostatek kvalitních instruktorů nebo pedagogů, kteří by kroužek vedli.
- d) Sežene-li se instruktor, chce vyšší mzdu než střediska volného času můžou uvolnit.

Toto tvrzení o malém zastoupení řemeslně-technických kroužků (*RC modely, plastické, papírové a železniční modelářství, závodní autodráhy, astronomický kroužek nebo fotografický či filmový, a jen v málo případech najdete elektrotechnický, programovací nebo*

¹⁴ Socialia 2000: sborník příspěvků z mezinárodní konference konané v Hradci Králové .. Hradec Králové: Gaudeamus, [2001]. ISBN 80-7041-760-9. D.Knotová, strana 217

robotický kroužek) lze doložit výpisem kroužků, na které se lze přihlásit ve SVČ Bájó v České Skalici, které má výběr z více než 30 druhů kroužků.

Seznam kroužku SVČ Bájó pro rok 2020/21¹⁵

Angličtina pro dospělé	Kytara s Olgou
Angličtina s Andrejkou	Kytara s Vaškem
Angličtina s Danielou	Kytara s Andrejkou
Barunka – <i>folklorní soubor</i>	Marineta – <i>moderní country dances</i>
Clogging Step Klub	Moderní tanec – <i>pro II.stupeň ZŠ</i>
Dárečkování	Orientální tanec
Dramatický kroužek – <i>pro I.stupeň ZŠ</i>	Pátek u zvířátek
Háčkování – <i>nejen pro seniory</i>	Pěnice – <i>ženský pěvecký soubor</i>
Jóga pro dospělé	Recyklubík
Jóga pro děti	Šachy
Jumping – <i>skákání na trampolínách</i>	Šmikuranda – <i>folklorní a lidová muzika</i>
Keramický kroužek 1– <i>volná tvorba</i>	Výtvarný kroužek
Keramický kroužek 2 – <i>hrnčířský kruh</i>	Zobcová flétna s Ladou
Keramika pro rodiče s dětmi	Zobcová flétna s Martinou
Klavír s Mayou	Zobcová flétna s Mayou

Ze strany státu a krajů je podpora takových technicko-řemeslných kroužků velmi malá, na úrovni měst záleží na radních, jakou mají prioritu a co město potřebuje. Proto se z dlouhodobého pohledu snižuje počet technických kroužků v celé republice. Přestože tyto kroužky pomáhají zvyšovat zručnost, představitost a technickou zdatnost, postupně zanikají. Díky znalostem z těchto technických kroužků si potom žáci vybírají střední průmyslové a technické školy spíše než všeobecná gymnázia.

Pro zkvalitnění činnosti ve volném čase a možnost spolupráce s domácími i zahraničními partnery se některá sdružení rozhodla založit tzv. zastřešující seskupení. Jde hlavně o tyto dvě seskupení: Kruh sdružení dětí a mládeže České republiky a Česká rada dětí

¹⁵ Informace byly použity z webu SVČ Bájó Česká Skalice 15.5.2021 <https://www.svcbajo.cz>

a mládeže. Oba subjekty mají cíl na základě suverenity a rovnoprávnosti prosazovat a obhajovat zájmy svých členů, prosazovat zlepšení podmínek pro činnost sdružení a spolků pracujících s dětmi a mládeží, pořádat odborné semináře, společné akce, stáže, podporovat granty¹⁶.

Ve svém okolí vidím, že po více než roční uzávěře z důvodu epidemie koronaviru několik technicko-rukodělných kroužků svoji činnost ukončilo, hlavně z důvodu, že instruktoři a vedoucí si v této době našli jiné zájmy a nebo neměli finanční prostředky na placení nájmu a energií. Málo kdo byl ochotný z vlastního domácího rozpočtu dotovat činnost, než se činnost spolků vrátí k běžnému stavu.

3.1 Současný stav rozvoje a podpory mimoškolního vzdělávání

Současný stav mimoškolního technického vzdělávání je velmi složitý, protože závisí hlavně na dobrovolnících a na nedostatku finančních prostředků pro kvalitní výukové pomůcky a na pronájem prostor pro výuku. Z toho vyplývá, že nejsou dostatečné kapacity pro toto mimoškolní vzdělávání.

Při studiu toho problému jsem zjistil, že se tomuto problému věnoval už Rudolf Kučera v roce 1921¹⁷, kdy se snažil svojí prací podnítit veřejnou správu a obce, aby rozšířili mimoškolní činnost s technickým zaměřením a podnítili zájem žáků obecních a měšťanských škol studovat technické střední školy. V tu dobu byla prestižně uznávaná jen středoškolská studia na gymnáziích a obchodních školách. Studia na jiných středních školách neměla společenskou prestiž a byla i málo navštěvovaná z důvodu, že bylo špatné povědomí o tom, co se na technických školách učí.

Trend středoškolského vzdělávání se zlepšil po roce 1945 hlavně u chlapců, středoškolské vzdělání dívek se začalo řešit až v druhé polovině 60.let dvacátého století. V tu

16 *Socialia 2000: sborník příspěvků z mezinárodní konference konané v Hradci Králové .. Hradec Králové: Gaudeamus, [2001]. ISBN 80-7041-760-9. D.Knotová, strana 216*

17 *KUČERA Rudolf, Nutnost a prostředky demokratisace vzdělání, 4. odbor Masarykovy akademie práce, 1921*

dobu zde bylo vybudováno velké učňovské školství na základě požadavků státu, aby řemeslníci a dělníci v továrnách dokázali obsluhovat výrobní stroje.

V současné době chybí středním odborným školám žáci, kteří by se učili řemeslným dovednostem. Spousty nadaných žáků základních škol nastupují do víceletých gymnázií nebo do klasických gymnázií či obchodních akademií, což je situace, která tu byla již na začátku dvacátého století. Tuto situaci popisuje i odborný školský dokument „Uplatnění absolventů škol na trhu práce“ z roku 2014¹⁸, který se zabývá i rozšířením mimoškolního technického vzdělávání žáků základních škol.

Tento trend je do jisté míry způsobem situací ve společnosti, kde se začátkem 90. let začalo pohlížet na řemesla jako na něco méně důležitého. Navíc, kdo chce studovat na vysokých školách, musí mít gymnaziální vzdělání. Dále je to způsobeno i vzdělávacím systémem základního školství, kde chybí dílny a praktické ukázky řemeslných činností, takže žáci ani nemají představu, čemu by se mohli naučit na středních odborných školách.

Tento problém v posledních letech nahrazují dětské technické kroužky při střediscích volného času nebo malé nezávislé volnočasové organizace pro děti a mládež (např. Modelářské centrum z.s., z České Skalice). Bohužel jich není dostatečný počet v rámci celé republiky.

Do základních škol by se podle posledních informací měly postupně vracet dílny, ale chybí pedagogové, kteří by je byli schopni poutavou formou vyučovat. Nový rámcový vzdělávací program ministerstva školství 2021¹⁹ se zaměřuje na navýšení programovacích hodin, kde se budou žáci základní škol učit programovací jazyky Basic, Pascal nebo C#, ale velký problém je, že školy nemají pedagogy pro tyto předměty. IT programátoři, kteří tyto jazyky používají, vydělávají 3x až 4x více, než můžou dostat ve školských zařízeních. Dalším problémem je, že kvalitní odborník nemusí umět dobře učit, pro něho jsou některé programovací úkony již automatické.

Stojí za to k tomu dodat, že značná část učitelů – jde o desítky procent a v porovnání úplně nejvíc ze všech předmětů – kteří učí informatiku, je neaprobovaných, což ještě více

18 *NÚV, Uplatnění absolventů škol na trhu práce 2013. Praha, 2014*

19 *MŠMT nový rámcový vzdělávací program platný od 1.9.2021 www.msmt.cz*

rozevívá nůžky kvality. Někdo si velmi kriticky zhodnotí, co má smysl děti učit, a někdo na to fakt nemá buňky a jen si prostě vylosoval nejkratší sirku a snaží se s tím nějakým způsobem poprat. A tam se může stát, že se děti učí ledasco, co nedává smysl, ale pro učitele je to cesta nejmenšího odporu²⁰.

Dále bude v blízké budoucnosti zajímavé sledovat, jak se tyto změny rámcového vzdělávacího programu promítnou hlavně v regionálních školách poblíž hranic, kde je problém sehnat učitele klasických předmětů, jako je čeština, matematika, dějepis, zeměpis, přírodopis nebo jeden cizí jazyk. Tento předmět IT vzdělávání je pro některé školy velmi problematický, protože nemají potřebné vybavení. Učitelé nemají představu, co jsou příkazy Shell, práce s klasickou černou obrazovkou a s příkazy typu ping, dir, cd, exit, cls, echo, title, rmdir a podobně.

Obrázek 5: Robotická stavebnice a Arduinem

Obrázek 6: Stavebnice invertor elektronik

Nemají potřebné vybavení, například mikropočítače micro:bit nebo Arduino, nanoboty či robotické stavebnice. A v programovací programech typu Scratch, Python, Javascript nebo GO nikdy nepracovali. V programech pro tvorbu webových stránek s jazyky HTML nebo PHP, se neorientují. Někteří ani neslyšeli o kaskádovém programování webových stránek pomocí CSS a XHTML. A toto všechno by se mělo s žáky probrat na základních a středních školách.

20 30.4.2021 web:LUPA.cz. Nový RVP dle Daniela Lassnera z Jednoty školských informatiku: lupa.cz

3.2 Jak dokáže pomáhat malá organizace s technickým a řemeslným vzděláváním

Nejdříve se podíváme, jak funguje malá dětská organizace zaměřená na technické vzdělávání a výuku řemeslných činností. Pro příklad jsem si vybral organizaci působící v České Skalici od roku 2010 Modelářské centrum z.s., která se zabývá výukou modelářství a programování CNC strojů. Hlavní modelářskou činností je stavba krajinek a modulové železnice (železnice skládaná z dílů), kde děti využijí různé řemeslné dovednosti.

Modelářský kroužek navštěvují dívky a chlapci od 7 let (mladší v doprovodu rodičů), kde se nejdříve učí na jednoduchých modelech práci s nůžkami, kleštěmi a dalšími jednoduchými nástroji. Postupně se tu seznámí s tvorbou krajiny a stavbou složitějších modelů, při kterých již potřebují základy práce se dřevem, základy používání barev, základy elektro a dalších řemesel.

Obrázek 7: mladí modeláři v MC slepují překližkový model říjen 2020

Starší a pokročilejší se zabývají programováním CNC frézy, CO2 laseru a 3D tiskem, dále se zabývají také plánováním základů architektury se zasazením stavby do krajiny. Ke svým činnostem používají také elektrické ruční nářadí pod vedením zkušených lektorů (truhlář, elektrikář, nástrojař, programátor CNC, ...).

Díky kvalitním edukátorům (dobrovolníkům), kteří se chtějí o svém volném času věnovat dětem a po skončení schůzek připravovat polotovary pro modelářskou činnost, jsou mladí modeláři seznamováni se základy řemesel zábavnou a praktickou formou vzdělávání. Protože železniční modelářina je o kreativní činnosti, je to zábava pro chlapce i dívky.

Obrázek 8: programovací kroužek MC - výuka obsluhy CNC frézy

Tato zábavná, interaktivní a praktická výuka dává možnost nahlédnout do různých oborů, a to se projevuje i při volbě středních škol, což vnímáme i při rozhovorech s dětmi při běžných schůzkách. Mladí modeláři při stavbě krajinky si potřebují postavit z překližky rám, potom musí z plastové nebo papírové stavebnice postavit stavbu, kterou následně nabarví. Pomocí polystyrénu vytvarují krajinu a vyrobí si stromky. Do stavby přivedou elektřinu a rozsvítí LED diody. Je-li krajinka součástí modulového kolejiště, potom elektrické zapojení musí odpovídat ČSN, ale i mezinárodní FREMO normě. Při stavbě modulového kolejiště se naučí zapojování počítačových LAN sítí a programování DCC. Vše je zakončeno ovládním vlaků na modulovém kolejišti pomocí telefonů a tabletů.²¹

Aby výuka byla komplexní, tak se mladí modeláři se učí silniční a drážní předpisy, historii našich a evropských dějin z pohledu železničního stavitelství, vztahy v přírodě (kde co

²¹ Zdroj webové stránky www.modelerskecentrum.cz

roste, jaké rostliny na louce nebo u rybníka) a tím se posiluje jejich pohled na ekologii a rovnováhu v přírodě. Účastní se domácích i mezinárodních modelářských soutěží a výstav, kde slavíme úspěchy.

Obrázek 9: MC na mezinárodním setkání v Zákupích 2018

Na fotografii je vidět mezinárodní setkání modulové železnice v Zákupích u České Lípy, za účasti českých, německých, polských, slovenských, maďarských a bulharských modelářů.

4. Praktická část

4.1. Východiska

Vycházím z myšlenky, že když nabídneme kvalitní mimoškolní vzdělávání technického směru, tak budou žáci více motivováni ke studiu na střední odborné škole.

Výzkumem se zabývala v knize *Pedagogika volného času* Jiřina Pávková²², kde zjistila, že na výběr středních škol mají velký vliv hlavně rodiče, jejich nenaplněné ambice a sny a nakonec to, jak žáci tráví volný čas a zda mají nějaké koníčky a zájmy. Když žáci základních škol nemají žádné koníčky, o výběru střední školy rozhodují převážně rodiče. Naproti tomu navštěvují-li volnočasové aktivity a mají koníčky, už se dokáží rozhodnout sami podle svých potřeb, rodiče mají menší vliv při výběru středních škol a žáci jsou při studiích spokojenější a úspěšnější.

Výzkumem na téma využití volného času adolescentů se také zabývala Mgr. Poddaná v časopise *E-psychologie*²³. Tento výzkum byl zaměřen na žáky druhé stupně základních škol a žáky nižších ročníků víceletých gymnázií ve věku 13 – 15 let a zjišťoval, kolik hodin denně se v průběhu týdne (včetně víkendů) věnují určitým aktivitám. Z tohoto výzkumu vyplývá, že žáci pasivní činností (např. sledování TV, brouzdání po internetu bez konkrétního cíle) stráví denně 240 minut, aktivní činností (např. návštěva kina, divadla, sport, hra na hudební nástroj) 156 minut, sociální činností (např. komunikace na soc. sítí, diskotéky, oslavy) 68 minut, a nakonec tvořivé činnosti (např. modelářství, tvorba webů, šití, keramika) 71 minut. Průměrně mají žáci 8 hodin a 57 minut volného času, ze kterého aktivně využívají 55%. A z toho organizovanou činností a mimoškolním vzděláváním tráví méně než 30% času.

22 PÁVKOVÁ Jiřina, *Pedagogika volného času*, (2014), ISBN 978-80-7290-666-6

23 PODDANÁ, J. (2020) 'Vztah Preferovaných Volnočasových Aktivit a Tvořivosti U Českých Adolescentů', *E-psychologie*, 14(3), pp. 1–16. doi: 10.29364/epsy.375.

4.2. Výzkumné cíle

Cílem mého šetření je ověřit předpokládaný vztah mezi zkušeností s mimoškolním vzděláním a volbou střední školy.

Abych mohl ověřit tuto myšlenku, stanovil jsem si tyto otázky, abych získal dílčí odpovědi.

- 1) Jak ovlivnily žáky středních škol při výběru školy jejich aktivity v jejich volném čase?
- 2) Proč nenavštěvovali organizované mimoškolní aktivity?
- 3) Proč si vybrali střední školu, kde studují?
- 4) Jak ovlivnil modelářský kroužek při výběru střední školy jejich účastníky?

Jestliže se potvrdí důležitost mimoškolního technického-rukodělného vzdělávání či jiného mimoškolního vzdělávání, mohlo by to být základem k jednání s úřady v rámci dotačních programů pro podporu činnosti těchto organizací.

Hypotéza : Předpokládám vztah mezi volbou střední školy a zkušeností se zájmovými mimoškolními aktivitami.

4.3. Metoda a účastníci výzkumu

4.3.1. Popis metody

Pro svoje otázky jsem si zvolil tento postup:

- 1) Ve svém průzkumu se zaměřím na to, kolik dětí, které prošly Modelářským centrem v České Skalici, začalo navštěvovat střední odborné školy a kolik nastoupilo na gymnázia.
- 2) Dotazníkem zjistím, kolik středoškoláků ze SPŠ el-it v Dobrušce navštěvovalo zájmové kroužky, jaké typy a kolik let se kroužku věnovali.

- 3) Dotazníkem zjistím, kolik středoškoláků z VOŠZ a SZŠ Hradec Králové navštěvovalo zájmové kroužky, jaké typy a kolik let se kroužku věnovali.
- 4) Dotazníkem zjistím, kolik středoškoláků z gymnázia z Královehradeckého kraje navštěvovalo zájmové kroužky, jaké typy a kolik let se kroužku věnovali.

Dotazník jsem vytvořil pro každou školu samostatně, abych zabránil možnosti odkliknout jinou školu, než navštěvují.

4.3.2. Popis výzkumného souboru

První skupinou v počtu 21 žáků, která se zapojila do průzkumu, jsou členové modelářského kroužku. Modelářské centrum pořádá kroužek od roku 2010. V současné době probíhají čtyři různé schůzky v týdnu. Výhodou průzkumu v této skupině bylo, že všechny osobně znám několik let, a proto jsem se dozvěděl odpovědi v přátelském prostředí.

Další skupinou jsou žáci tří různých středních škol, kde jsem měl možnost nechat žáky vyplnit dotazník a tyto výsledky porovnat. Zde jsou výsledky anonymní, neboť jsem nesbíral žádné osobní údaje.

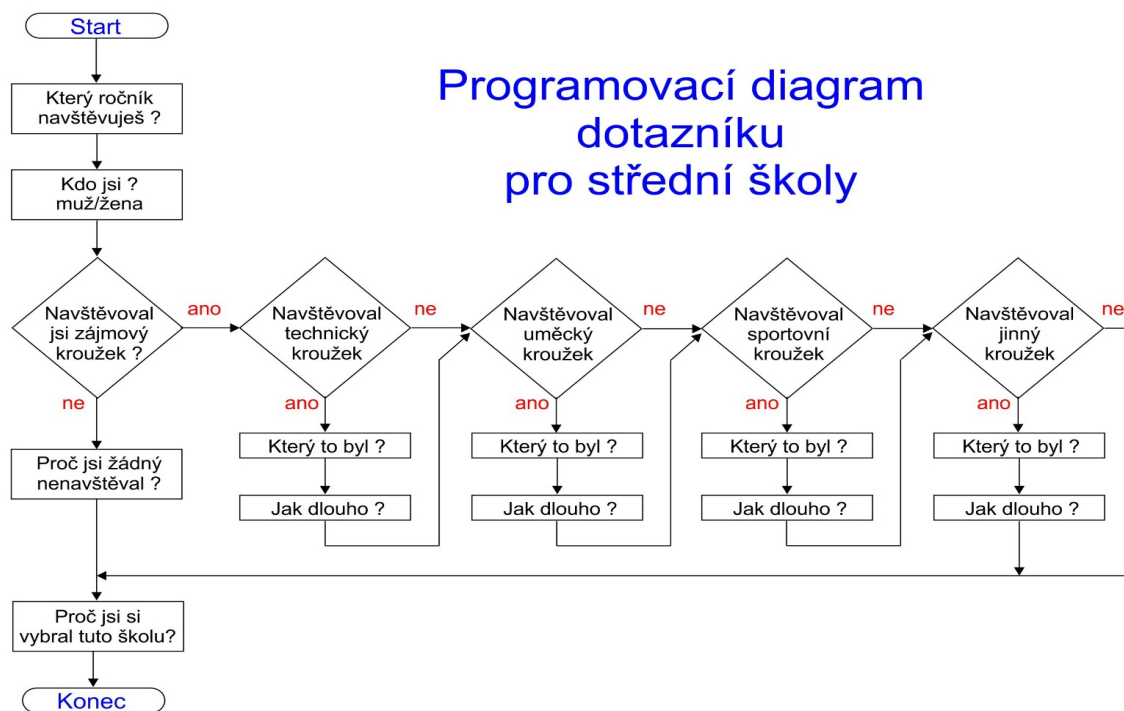
V počtu 108 žáků se zúčastnila SPŠ el-it z Dobrušky, zde studují převážně chlapci. Střední průmyslová škola funguje od října 1945 do současnosti. Původně strojírenská škola se v šedesátých letech přeměnila na silnoproudovou elektrotechnickou a po roce 1992 začala vyučovat i slaboproudou elektrotechniku.

Potom se průzkumu zúčastnila SZŠ v Hradci Králové, zde převážně studují dívky. Už 70 let škola vzdělává budoucí zdravotníky. Dotazník zde vyplnilo 227 žáků.

Poslední zúčastněná škola je gymnázium, které se specializuje na volitelné technické obory a přírodní vědy. Zde dotazník vyplnilo 91 žáků, a to většinou dívky.

4.4. Vytvoření dotazníků

Hlavním cílem je zjistit, jaký podíl je organizovaných volnočasových aktivit, které lze zařadit do mimoškolního vzdělávání. Potom dalším důležitým bodem bylo vytvoření dotazníku a jeho logické struktury. Dotazník byl naprogramován v Google formuláře. Náhled na vzorový dotazník [zde](#).

Obrázek 10: programovací diagram dotazníku

Průzkum jsem uskutečnil po dohodě se středními školami. V rámci on-line výuky byl dotazník umístěn na Windows Teams a respondenti měli 14 dní na odpovědi. Potom byl dotazník uzavřen. Tato průzkumná část probíhala koncem měsíce března a začátkem dubna 2021. Dotazník vyplňovali žáci 1. až 4. ročníku ve věku od 15 do 20 let.

V dotaznících byli stejné otázky, které jsem postupně v měsících květen až červen 2021 vyhodnocoval.

5. Přehled výsledků

5.1. Průzkum v Modelářském centru z.s.

Obrázek 11: logo Modelářského centra

5.1.1. Kolik žáků nastoupilo na odborné střední školy z mimoškolního vzdělávacího zařízení?

Modelářské centrum v současné době navštěvuje více než 30 dětí a za 12 let činnosti kroužkem prošlo přes 70 dětí. V kroužku převažuje počet dětí, kteří navštěvují základní školu, proto jsem do výzkumu zahrnul jen ty, co již odešli na střední školu a studují, nebo již studia ukončili, ve věku od 15 do 23 let. Do průzkumu nebyli zahrnuti žáci, kteří navštěvovali kroužek krátce, a proto není o jejich středoškolském studiu žádná informace a již na ně není platný kontakt. Dále nejsou zahrnuti žáci, kteří přestali na kroužek chodit a ještě nedokončili studiu na základní škole.

Předpokládáme, že když mladí modeláři v kroužku poznávají spoustu řemeslných činností, tak při výběru studia na středních školách preferují odborné školství před všeobecným.

Tuto hypotézu jsem si ověřil na základě informací získaných z materiálů Modelářského centra a pomocí rozhovoru s mladými modeláři. Svůj průzkum bych zahrnul do kategorie smíšeného výzkumu s převahou kvantitativního výzkumu, protože je zaměřen na malou skupinu zkoumaných osob.

jméno	Aktuálně studuje	Aktuální			Aktuální		současné dosažené
	střední školu	ročník	obor	další studium	ročník	obor	vzdělání
1 OK	SUPŠ Hradec Králové	2	stavba hudebních nástrojů				základní
2 TD	Česká lesnická akademie Trutnov	4	lesnictví	Česká zemědělská univerzita	1	lesnictví	maturita
3 MK	SUPŠ Hradec Králové	2	umělecký truhlář				základní
4 PA	SPŠE Pardubice	3	elektromechanik				základní
5 LM	SPŠ stavební Náchod	3	projektant				základní
6 JK	SPŠ Hronov	3	seřizovač strojů				výuční list
7 BM	SŠSOG H.Králové	3	zahradnice				výuční list
8 OS	VOŠ a SŠT Česká Třebová	2	železniční doprava				základní
9 KS	SPŠ el-it Dobruška	2	programátor IT sítí				základní
10 EK	SOŠ dopravní Nové Město na Moravě	3	všeobecný železničář	SOŠ dopravní Nové Město na Moravě	2	strojvedoucí	maturita
11 KD	SOŠ veterinární Hradec Králové	4	veterinář				maturita
12 TP	SPŠ OW Hronov	3	mechanik,opravář				výuční list
13 PK	programátor IT SPŠ el-it Dobruška	4	sítí				maturita
14 ZV	SŠTŘ Nový Bydžov	3	opravář zemědělský strojů	SŠTŘ Nový Bydžov	2	dopravní technika	maturita
15 KK	SŠŘS Jablonec nad Nisou	4	šperkařka	VOŠ Turnov	3	restaurátorka	Dis
16 MV	VOŠ a SŠT Česká Třebová	1	železniční doprava				základní
17 SD	VOŠZ, SZŠ a OA Trutnov	4	lékárnictví	Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem	3	záchranář první pomoci	maturita

Tabulka 1: Modeláři, kteří studují střední odborné školy

Na střední školu odešlo celkem 21 žáků. Ti, co dokončili devítileté studium na základních školách, začali navštěvovat střední odborné školy, celkem 17 žáků. Druhou skupinou jsou žáci, co nastoupili na víceletá gymnázia, celkem 4 žáci.

jméno	Aktuálně studuje	Aktuální		další studium	Aktuální		současné dosažené
	střední školou	ročník	obor		ročník	obor	vzdělání
1 VP	Gymnázium Jaroměř	3	8-leté gymnázium				základní
2 MF	Gymnázium Náchod	7	8-leté gymnázium				základní
3 OP	Gymnázium Náchod	8	8-leté gymnázium	VŠET Praha	1	IT sítě učitelství	maturita
4 KK	Gymnázium Dvůr Králové n.Labem	6	6-leté gymnázium	UHK PdF Hradec Králové	2	společenské vědy, hudební výchova	maturita

Tabulka 2: Modeláři, kteří studují na gymnáziu

Toto jednoduché statické zjištění jsem doplnil o podrobnější rozhovor s mladými modeláři. V rozhovoru jsem se ptal, jaký byl důvod výběru střední školy a zda uvažují o dalším vysokoškolském studiu.

5.1.2. Důvody proč žáci navštěvují víceleté gymnázia

Při rozhovoru s mladými modeláři jsem zjistil čtyři nejčastější důvody pro studium na víceletém gymnáziu.

- 1) šikana na základní škole
- 2) nedostatečná kvalita výuky na základní škole
- 3) žák má dobrý prospěch a na základní škole se nudí
- 4) přání rodičů

Dále jsem se ptal, zda je modelářský kroužek ovlivnil a co by chtěli dělat po skončení střední školy. Někteří z nich již mají představu o svém budoucím zaměstnání a tak i tuto informaci můžeme orientačně porovnat se studiem, které právě studují. Tři odpověděli, že je kroužek inspiroval k výběru oboru studia na vysoké škole. Čtvrtý zatím neví, co bude studovat dál po maturitě.

Tito žáci navštěvovali modelářský nebo programovací kroužek 6 do 12 let, dva ho navštěvují pořád. Z Kateřiny K. je instruktor v Modelářském centru a zároveň by se chtěla i v dalším povolání věnovat výuce žáků. Další dva žáci se chtějí věnovat dalšímu technickému vzdělávání jako je studium na VŠ se zaměřením na stavebnictví nebo VŠET Praha se zaměřením na IT.

5.1.3. Důvody proč žáci navštěvují střední odborné školy

Při rozhovoru s mladými modeláři jsem zjišťoval nejčastější důvody, proč si zvolili studium na odborné škole, dále jsem se ptal, zda je modelářský kroužek ovlivnil a co by chtěli dělat po skončení střední školy. Někteří z nich již mají představu o svém budoucím zaměstnání a tak i tuto informaci můžeme orientačně porovnat se studiem. Jiní již pracují. Všichni odpověděli, že je kroužek ovlivnil při výběru střední školy.

Takto vypadaly odpovědi:

Martin V. - navštěvuje kroužek od roku 2016 – kroužek mě při výběru střední školy ovlivnil, na kroužku ho nejvíce baví řídit vlaky a obsluhovat železniční stanice, stavění krajinek, od září 2021 studuje Vyšší odbornou školu a Střední školu technickou v České Třebové, zaměření na železniční dopravu.

Olga K. - navštěvuje kroužek od roku 2010 – kroužek mě při výběru střední školy ovlivnil, nejvíce jí baví stavba krajinek a práce se dřevem, naučila se obsluhovat CNC stroje, v současné době studuje na SUPŠ v HK obor stavba hudebních nástrojů, o VŠ uvažuje, zatím neví, jaký směr.

Ze 17 žáků bylo jedenáct chlapců a šest dívek, kroužek navštěvovali od čtyř do dvanácti let z toho polovina více než 8 let. Kroužek je zaměřen na výuku práce se dřevem, elektro, programování, výuka drážních předpisů, tvorba krajiny a domků. Pro práci se dřevem se rozhodli dva členové modelářského kroužku, pro elektro studium se rozhodli tři, pro studium na střední železniční škole se rozhodli tři, kovo-obrábění si také vybrali tři členové kroužku, ostatní si vybrali tyto obory: stavebnictví, zahradnictví, šperkařství, lesnictví, lékárnictví a ošetřování zvířat.

5.2. Průzkum na středních školách

SPŠ el-it Dobruška:

Protože jsem navázal před několika lety spolupráci se SPŠ el-it v Dobrušce, kde pořádáme tradičně výstavy modelové železnice a zároveň zde škola prezentuje svoje studijní obory, dohodl jsem se s panem ředitelem Ing. Milanem Maršíkem o možnosti průzkumu pro tento dotazník a za pomoci učitele Ing. Jiřího Vintery jsme v rámci on-line výuky požádali o jeho vyplnění. Asi ze 160 žáků se zúčastnilo celkem 108 respondentů.

Obrázek 12: SPŠ el-it Dobruška - praktická výuka síťové akademie Cisco

Obrázek 13: SPŠ el-it Dobruška - Učebna mikropočítačových systémů

SZŠ a VOŠ Hradec Králové:

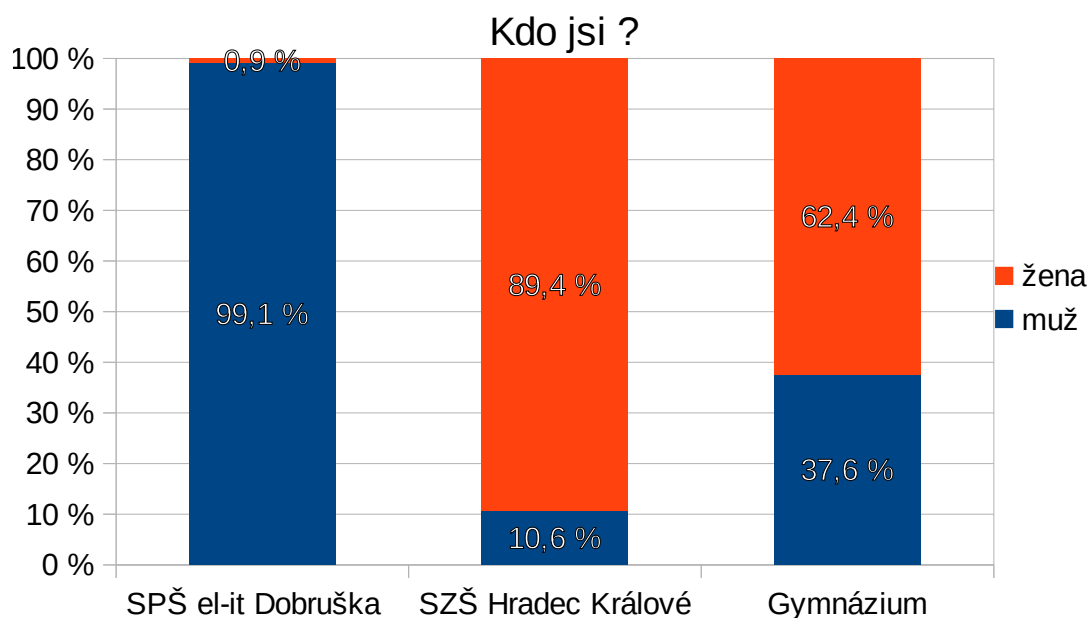
Protože jsem mi spolužačka z UPV PdF UHK Gisa Klimešová nabídla, že bych mohl svůj dotazníkový průzkum udělat ve VOŠ a SZŠ Hradec Králové, tak jsme společně v rámci on-line výuky požádali žáky o jeho vyplnění. Zúčastnilo celkem 227 respondentů.

Gymnázium:

Abych mohl porovnat, zda můj předpoklad je správný, požádal jsem o vyplnění dotazníku jedno gymnázium z královehradeckého kraje. Zúčastnili se vybrané třídy v celkovém počtu asi 140 žáků a z nich se zúčastnilo 91 respondentů. Rozložení žáků bylo rovnoměrné, ze všech ročníků. (jméno si nepřáli zveřejnit z důvodu, že si zakládají na technické specializaci a přírodních vědách).

5.2.1. Výsledky průzkumu na středních školách

Nejdříve jsem v dotazníku položil základní otázky, abych zjistil, kdo a z jakých ročníků se vyplnění dotazníků zúčastnil.

Graf 1: Jaký poměr navštěvuje střední školu chlapců a dívek

	SPŠ el-it Dobruška	SZŠ Hradec Králové	Gymnázium
chlapci	107	24	34
dívky	1	203	57
součet	108	227	91

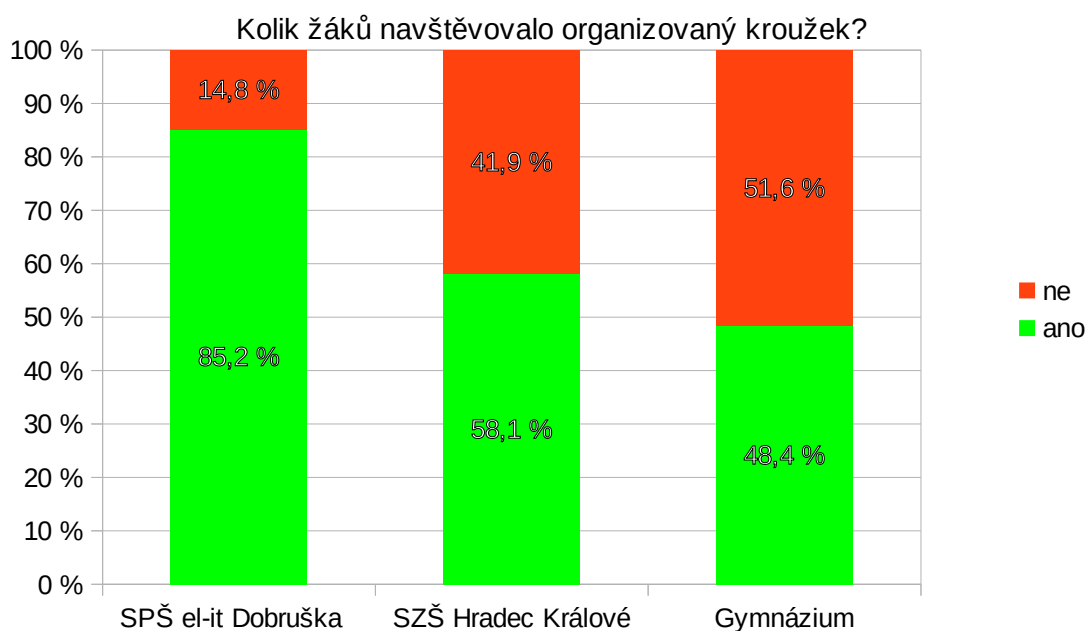
Tabulka 3: Počty chlapců a dívek

ročník	SPŠ el-it Dobruška	SZŠ Hradec Králové	Gymnázium
první	17,60 %	25,10 %	27,50 %
druhý	15,70 %	22,00 %	25,30 %
třetí	34,30 %	27,30 %	23,10 %
čtvrtý	32,40 %	25,60 %	24,20 %

Tabulka 4: Jaký ročník střední školy navštěvují žáci.

Z výsledků jsem se dozvěděl, že žáci všech tří škol odpovídali rovnoměrně ze všech čtyř ročníků. Díky tomu jsou výsledky dobře porovnatelné a objektivní a zároveň jsem zjistil, jaké je složení chlapců a dívek.

Potom mě zajímalo, kolik žáků navštěvovalo nějakou organizovanou volnočasovou aktivitu.

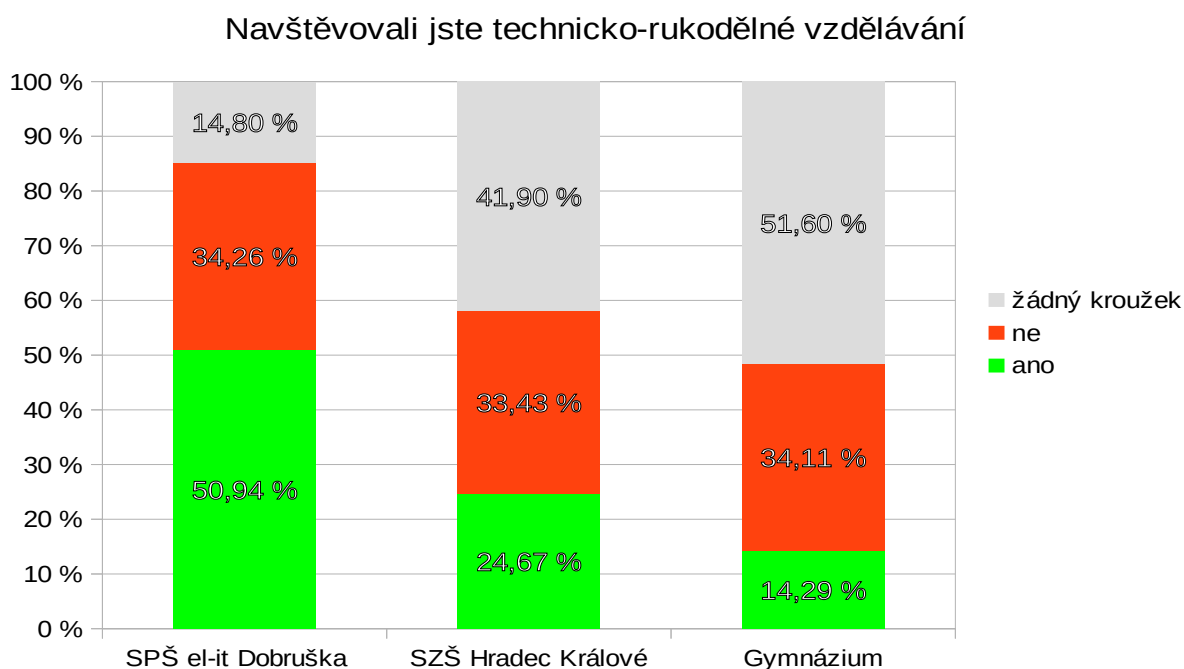
Graf 2: Návštěva organizovaných volnočasových aktivit

	SPŠ el-it Dobruška	SZŠ Hradec Králové	gymnázium
ano	92	132	44
ne	16	95	47
součet	108	227	91

Tabulka 5: Kolik žáků navštěvovalo volnočasové aktivity

Z výsledku je vidět, že žáci středních odborných škol více navštěvují organizované volnočasové aktivity oproti žákům gymnázií. A proto jsem se v dalších otázkách snažil zjistit, jaké volnočasové aktivity to jsou a nebo byly. Volnočasové aktivity jsem rozdělil do čtyř skupin: technicko-rukodělné, ZUŠ a umělecké, sportovní a ostatní.

5.2.2. Technicko - rukodělné vzdělávání

Graf 3: Technicko-rukodělné vzdělávání

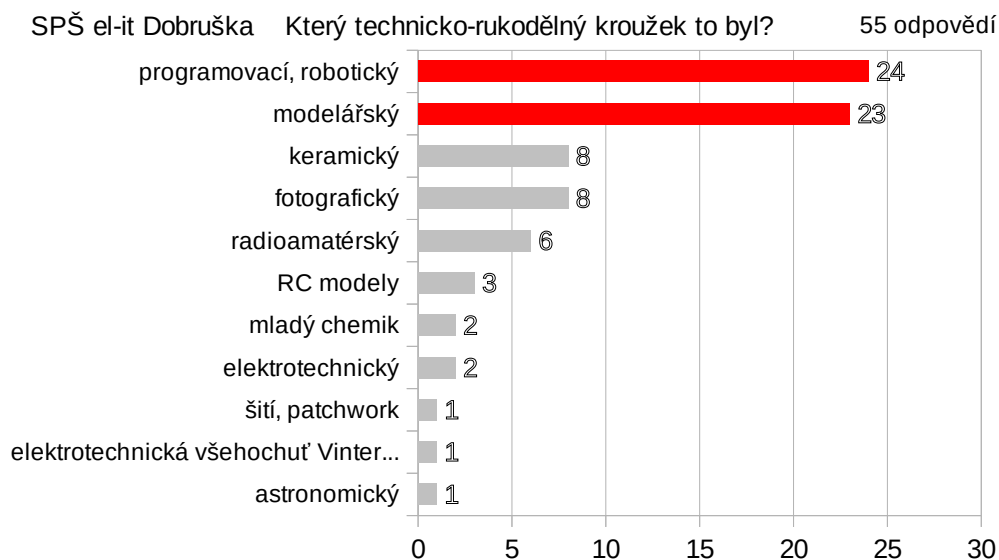
	SPŠ el-it Dobruška	SZŠ Hradec Králové	Gymnázium
ano	55	56	13
ne	37	76	31
součet	92	132	44
respondentů	<i>108</i>	<i>227</i>	<i>91</i>

Tabulka 6: Kolik žáků navštěvovalo technicko-rukodělné kroužky

V průzkumu bylo skoro šedesát procent odpovědí z těch, co navštěvovali nějaký organizovaný kroužek, že žáci střední průmyslové školy elektrotechnické navštěvovali technicko-rukodělné kroužky. Někteří chodili i na více kroužků. Nejvíce chodili na programovací/robotický a modelářský, následovali keramický, fotografický

a radioamatérský, ostatní kroužky ukazují pestrost, kterou dokázali v některých městech nabídnout.

Přestože střední školu navštěvuje čtrnáct žáků, na dotazník odpověděla jen jedna, i tak byly její odpovědi zajímavé. Navštěvovala tyto kroužky: modelářský 5 let, robotický 2 roky, keramický 6 let, kytara 4 roky, volejbal 5 let, skaut 4 roky.

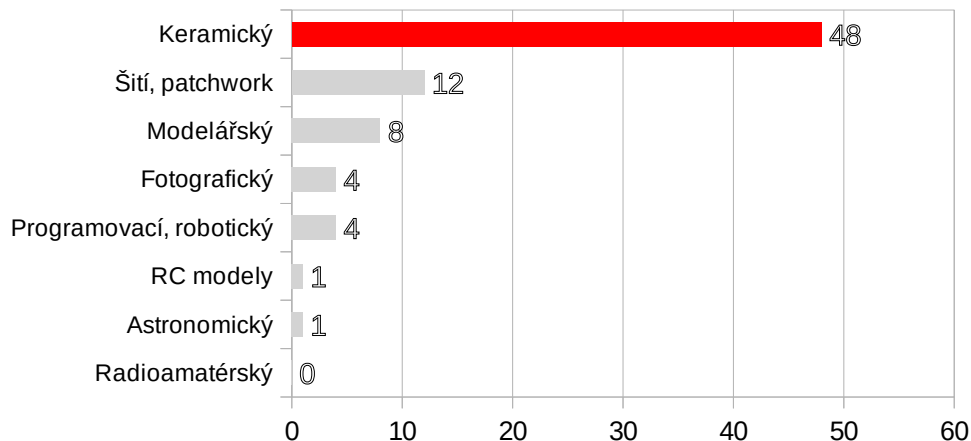

Graf 4: SPŠ el-it Dobruška - Které technické kroužky to byly?

Velmi mě pobavila odpověď jednoho žáka, jak nazval elektro kroužek: „elektrotechnická všehochuť - Vinterův kroužek“. Z grafu lze jednoduše zjistit, že největší zájem žáku byl o programovací/robotický, radioamatérský a modelářský kroužek, což odpovídá zaměření této střední školy. Průměrně tyto kroužky navštěvovali 4 roky. Nejdéle navštěvovanými kroužky byly robotický a modelářský, a to shodně 12 let. Technicko-rukodělného vzdělávání se zúčastnilo 50,94 % ze všech respondentů.

SZŠ HK Který technicko-rukodělný kroužek to byl ?

56 odpovědí

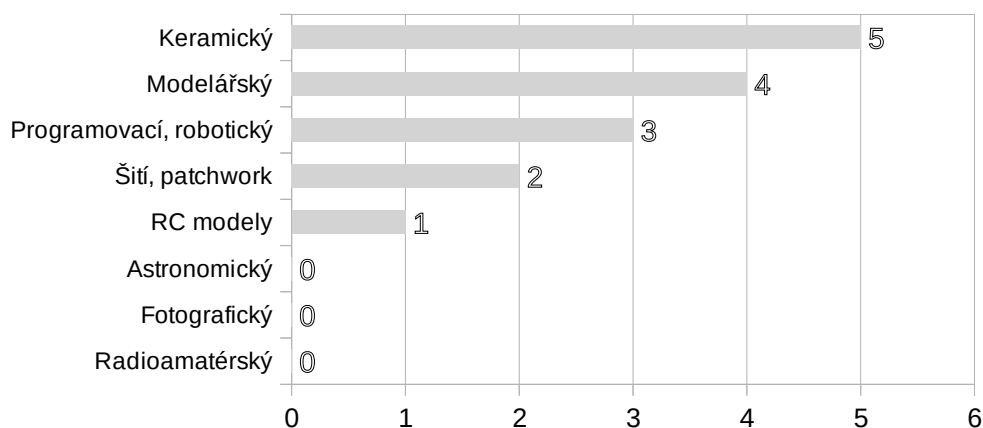

Graf 5: SZŠ HK - Které technické kroužky to byly?

Zde na střední zdravotnické škole byl menší zájem o technicko-rukodělné kroužky (graf č.5). Převažovaly kroužky s keramikou a šitím/patchwork. Mě samotného překvapil počet modelářů (8 různých) a při podrobnějším zkoumání jsem zjistil, že tuto odpověď napsalo pět chlapců a tři dívky. Navíc jeden žák měl napsané i RC modely. Technicko-rukodělné kroužky žáci navštěvovali v průměru 3 roky. Nejdéle navštěvovaným kroužkem byl astronomický v délce 4,5 roku.

Gymnázium Který technicko-rukodělný kroužek to byl?

13 odpovědí

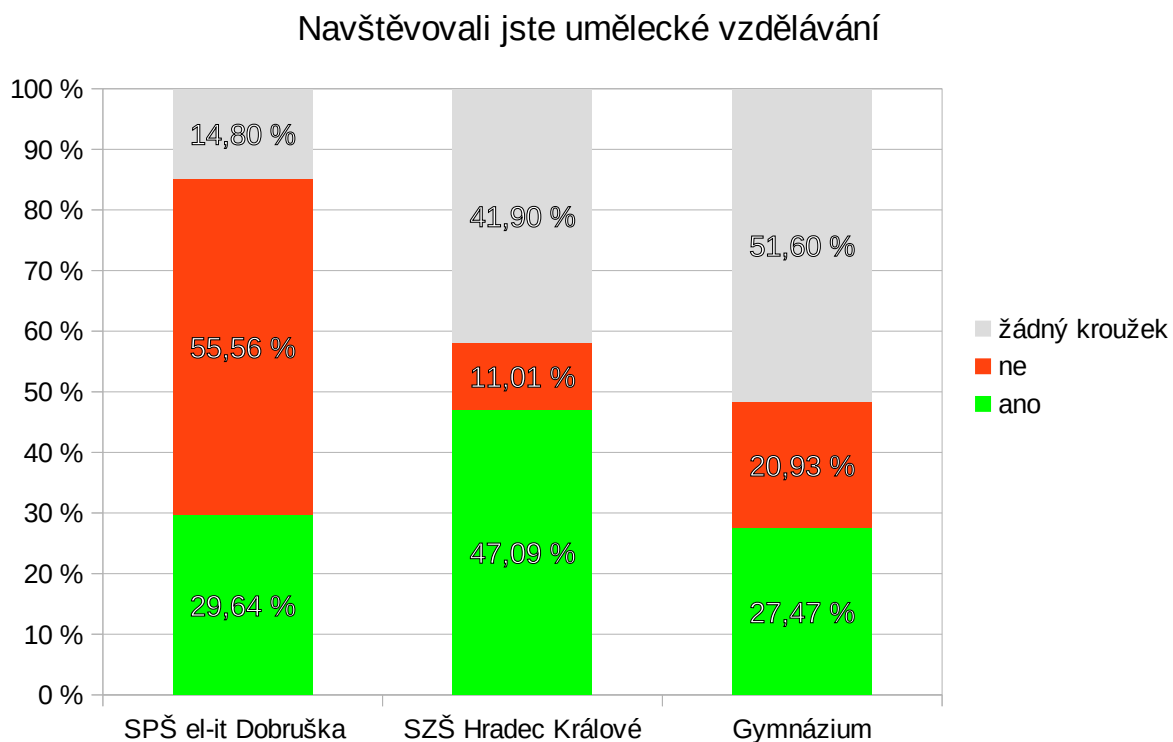

Graf 6: Gymnázium - Které technické kroužky to byly?

Přestože si gymnázium zakládá, že má nadstandartní zaměření na technické a přírodní vědy, z tohoto grafu č.6 jsem se dozvěděl, že více než 70% žáků nenavštěvovalo žádný technicko-rukodělný kroužek. Z celkového počtu respondentů technické kroužky navštěvovalo jen 14,29% žáků.

Z grafu je vidět, že tři kroužky mají „0“ v počtu navštěvování. Nejvíce navštěvovaným kroužkem byla keramika, kam chodilo 5 žáků gymnázia. I zde jedna žákyně navštěvovala modelářský kroužek, a to 4 roky. Z dotazníku plyne, že na těchto technicko-rukodělných kroužcích ze všech žáků středních škol strávili průměrně gymnazisté nejkratší dobu a to 2 roky a 4 měsíce. Nejdéle navštěvovaným kroužkem byl modelářský v délce 5 let.

5.2.2. ZUŠ a umělecké kroužky

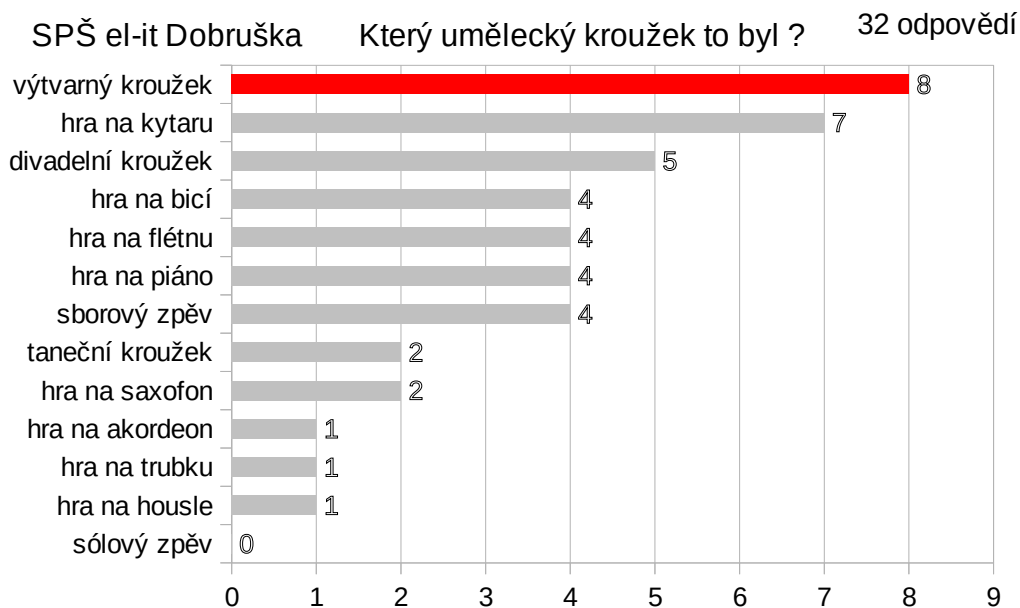

Graf 7: ZUŠ a umělecké kroužky

	SPŠ el-it Dobruška	SZŠ Hradec Králové	gymnázium
ano	32	107	25
ne	60	25	19
součet	92	132	44
respondentů	<i>108</i>	<i>227</i>	<i>91</i>

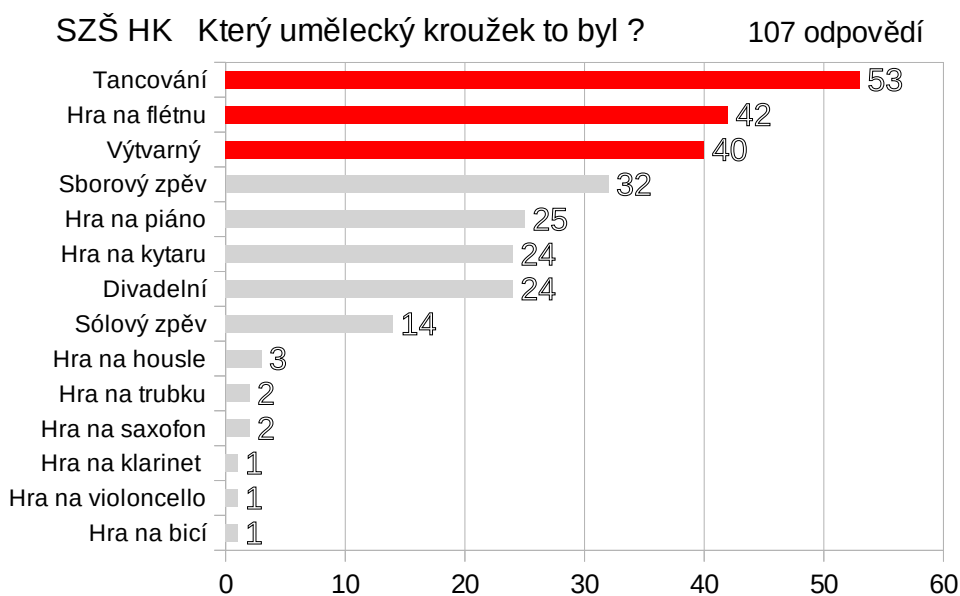
Tabulka 7: Kolik žáků navštěvovalo umělecké kroužky

U uměleckých kroužků na všech školách hlavně převažovala hra na hudební nástroje a tanec, ostatní činnosti byly zastoupeny méně.

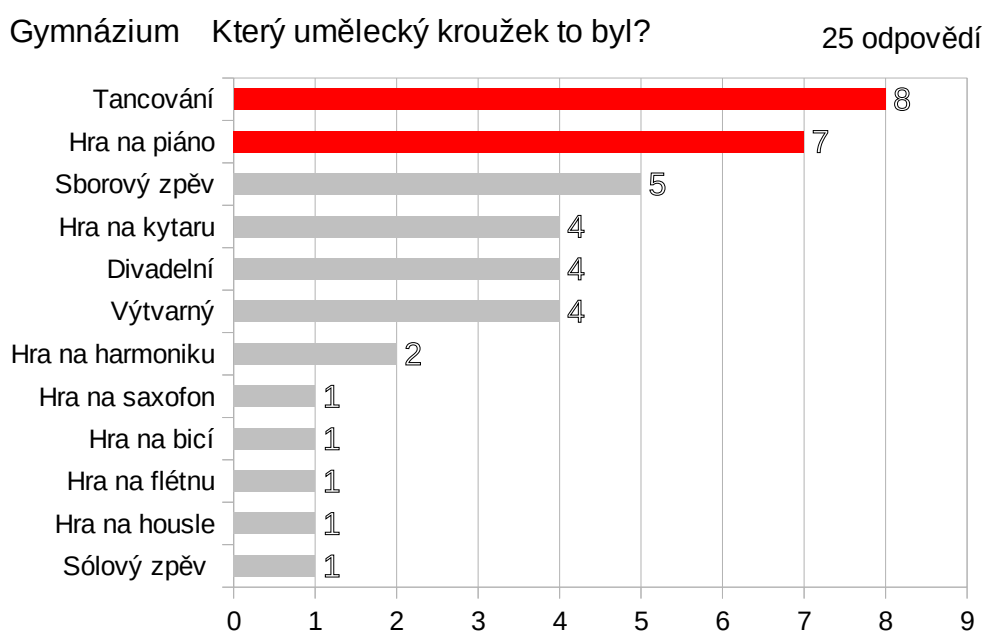
Graf 8: SPŠ el-it Dobruška - Které umělecké kroužky to byly?

Žáci SPŠ el-it Dobruška jsou převážně chlapci, přesto se věnovalo nějakému uměleckému kroužku 32 žáků. U uměleckých činností převažovala hlavně hra na hudební nástroje, především na kytaru, bubny, piano a další nástroje. Z celkového počtu respondentů se jedná o 29,64% žáků. Průměrně navštěvovali tyto kroužky 4 roky.

Graf 9: SZŠ HK - Které umělecké kroužky to byly?

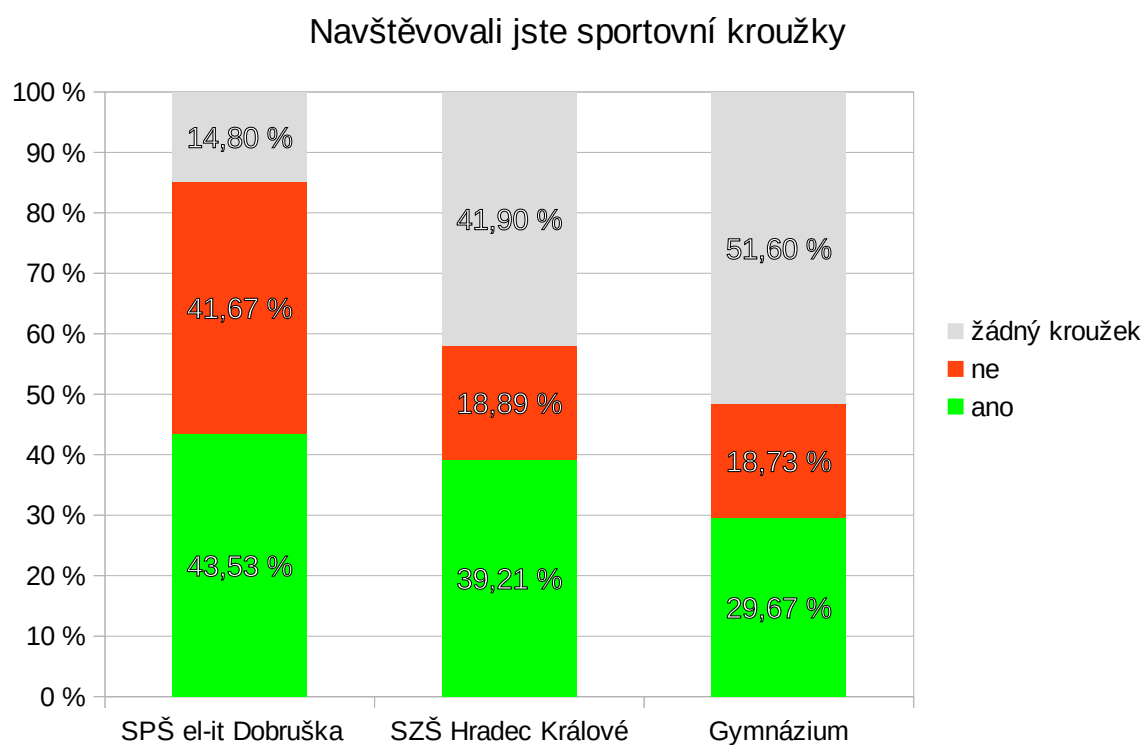
Nejoblíbenějšími mimoškolními kroužky je tanec, výtvarný a hra na flétnu. Je zde vidět, že při základních školách fungují dobře pěvecké sbory. U tanečních kroužků se hodně objevoval balet, latinsko-americké tance a moderní country. Z průzkumu jsem se dozvěděl, že umělecké kroužky žáci navštěvovali v průměru 4 roky a 4 měsíce. Nejoblíbenější hudební nástroje jsou flétna, piano a kytara. Nejdéle navštěvovaným kroužkem je hra na housle, kde dva žáci uvedli 12 a 10 let, které tomuto zájmu věnovali ze svého volného času. Z celkového počtu respondentů chodilo na umělecké kroužky 47,09%.

Graf 10: Gymnázium - Které umělecké kroužky to byly

Z grafu je patrné, že nejoblíbenějším kroužky byl tanec, hra na piano a sborový zpěv. Z průzkumu jsem se dozvěděl, že žáci gymnázia chodili na tyto kroužky průměrně 2 roky a 4 měsíce. Z celkového počtu respondentů chodilo na umělecké kroužky pouze 27,47%.

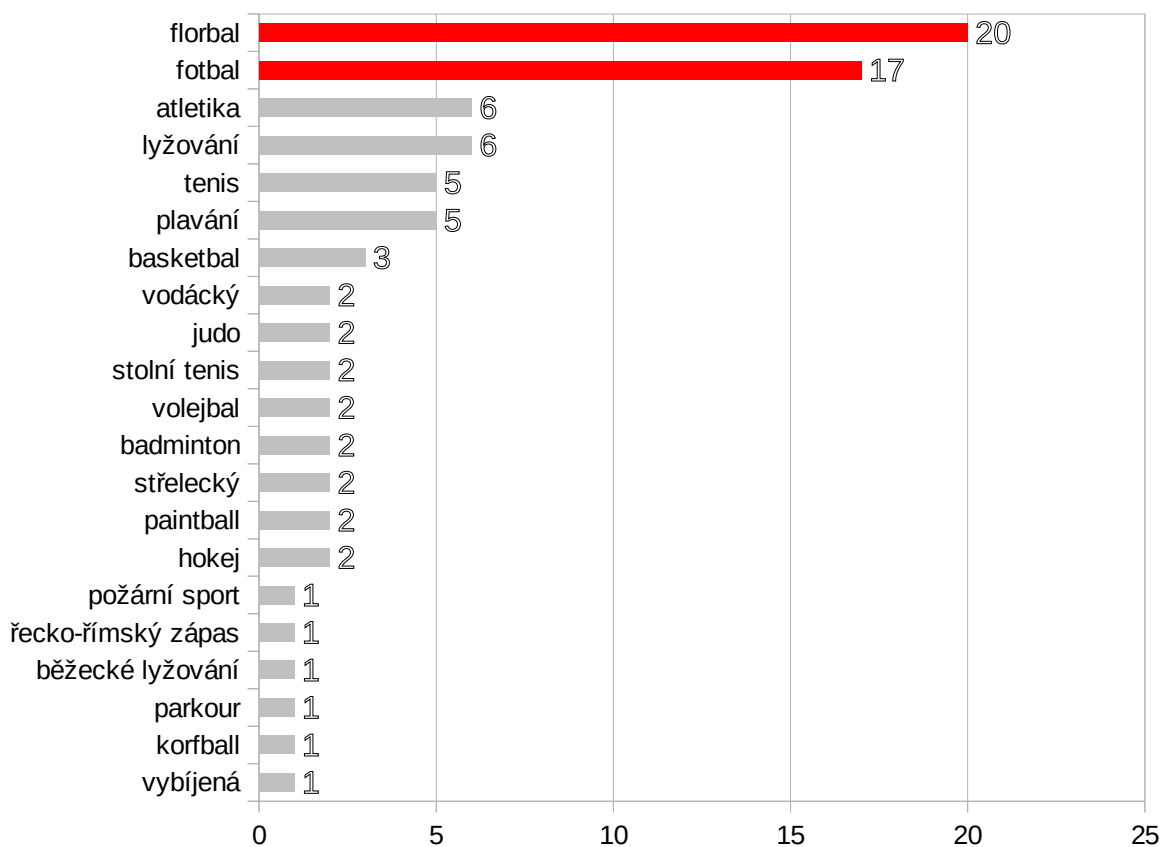
5.2.3. Sportovní kroužky

Graf 11: Sportovní kroužky

	SPŠ el-it Dobruška	SZŠ Hradec Králové	gymnázium
ano	47	89	27
ne	45	43	17
součet	92	132	44
respondentů	<i>108</i>	<i>227</i>	<i>91</i>

Tabulka 8: Kolik žáků navštěvovalo sportovní kroužky

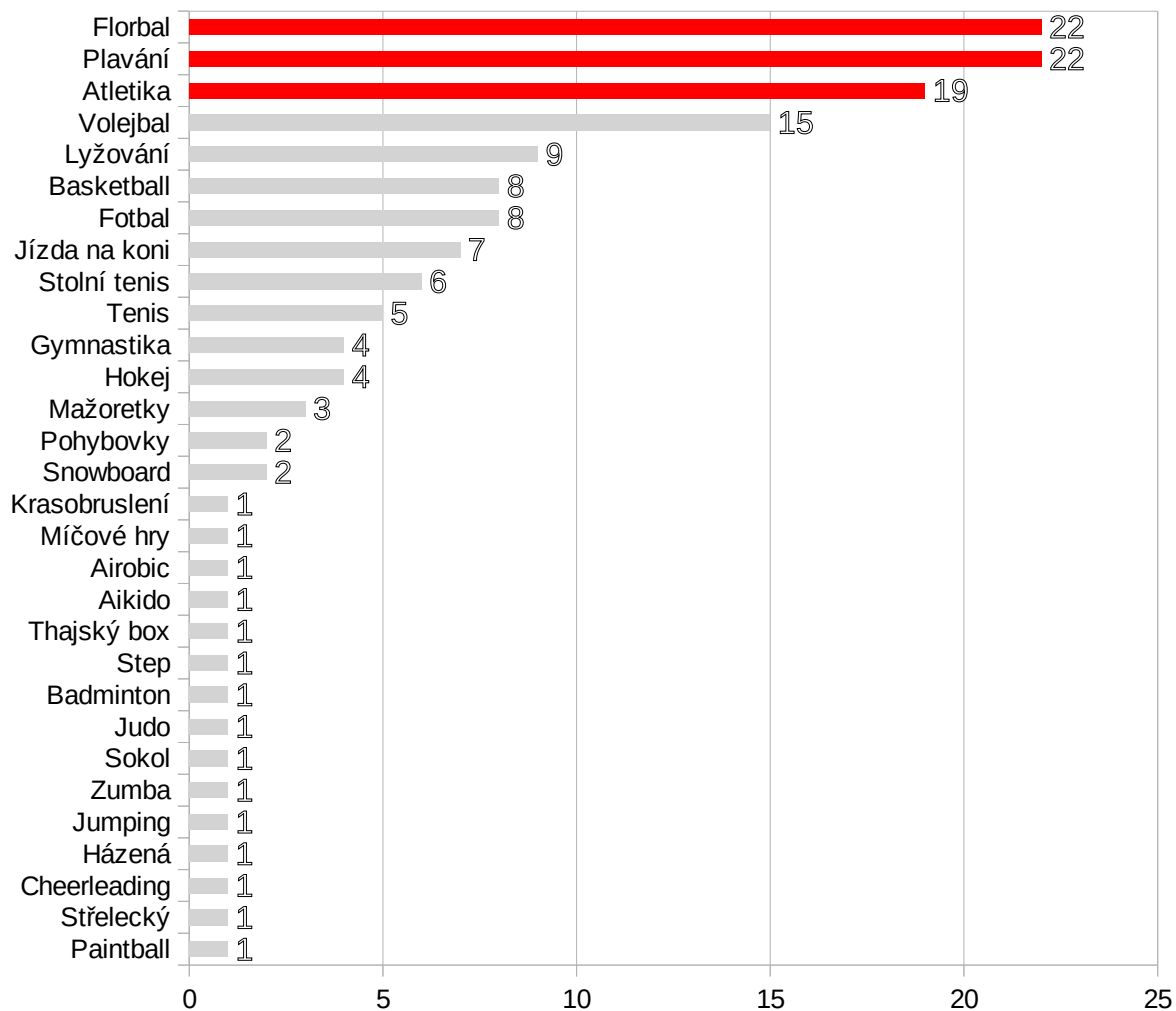
Graf 12: SPŠ el-it Dobruška - Které sporty to byly

Ti, co uvedli sportovní kroužky, uváděli, že motivací pro vstup na tuto střední školu bylo, že škola má svůj kvalitní sportovní klub, kde mohou dále sportovat. Z grafu č.12 vyplývá, jaké jsou v současné době populární sporty, vede florbal a fotbal. Je velmi zajímavé, jak pestré sporty dnešní žáci navštěvují. Pro mě zajímavým sportem je korfbal²⁴, kde hrají v týmu muži i ženy proti druhému smíšenému týmu. Z 92 žáků 47 navštěvovalo sportovní kroužky a s průměrnou délkou 4 roky a 7 měsíců.

²⁴ Hru vytvořil nizozemský učitel Nico Broekhuysen v roce 1902, korfbal se dostal i na program Olympijských her v Amsterdamu v roce 1928.

SZŠ HK Který sportovní kroužek to byl ?

89 odpovědí

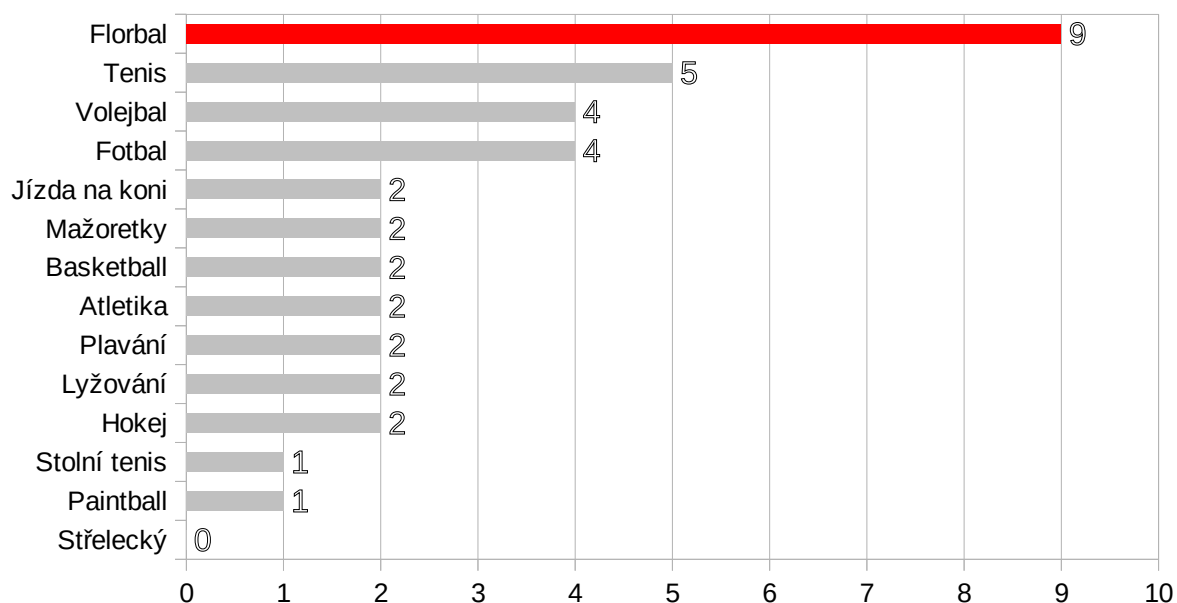

Graf 13: SZŠ HK - Které sporty to byly

I zde je vidět, že na této střední škole převažují dívky, přesto se stal nejoblíbenějším sportem florbal. Ale objevují se zde více volejbal, atletika, gymnastika, mažoretky, jízda na koni a jiné podobné sporty. Z 132 žáků 89 navštěvovalo sportovní kroužky. Průměrná doba strávená na sportovních kroužcích je 3,5 roku.

Gymnázium Který sportovní kroužek to byl?

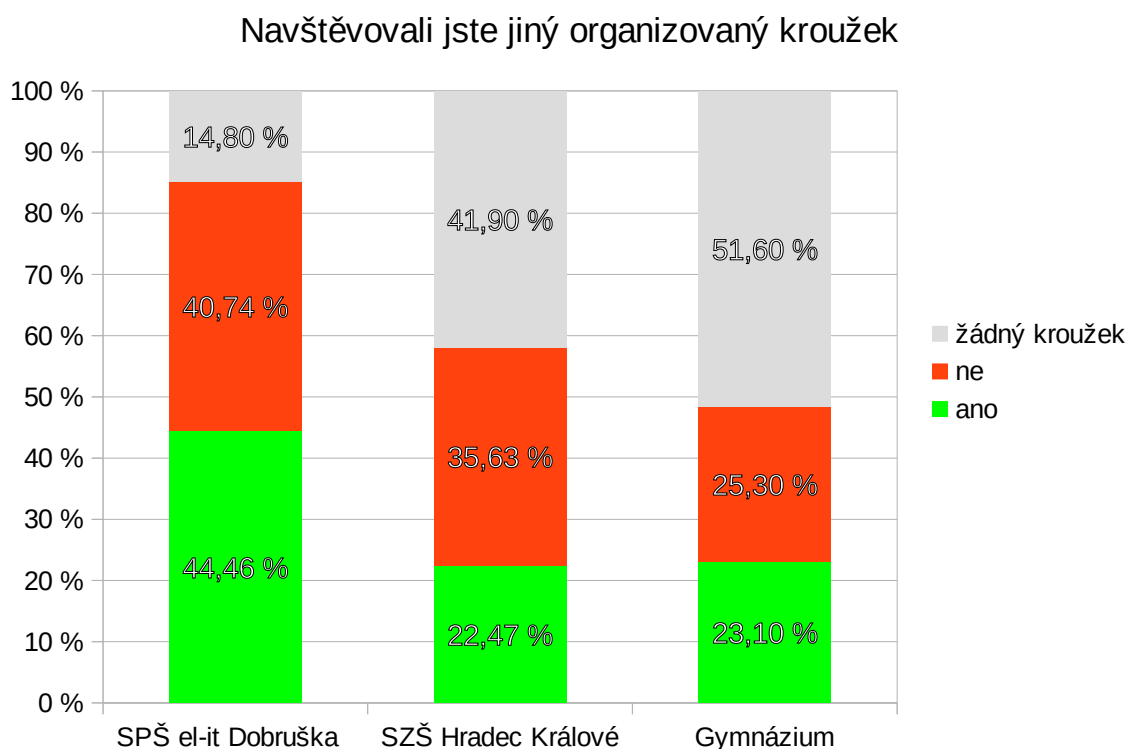
27 odpovědí

Graf 14: Gymnázium - Které sporty to byly

Sportovní kroužky byli nejvíce navštěvované žáky gymnázia (graf č.14). Celkem se jich zúčastňovalo sportovních aktivit 27, což je opět nejméně ve srovnání s ostatními dvěma zkoumanými školami. Protože na gymnázium chodí skoro vyrovnaný počet chlapců a dívek, je vidět i rovnoměrnost v zastoupení sportů. Zde průměrná doba strávená na kroužku nepřesáhla tři roky. Nejoblíbenější sportem současnosti je opět florbal. Mezi dívkami byly nejoblíbenější sportovní kroužky atletika, volejbal, jízda na koni a mažoretky.

5.2.4. Jiné zájmové kroužky

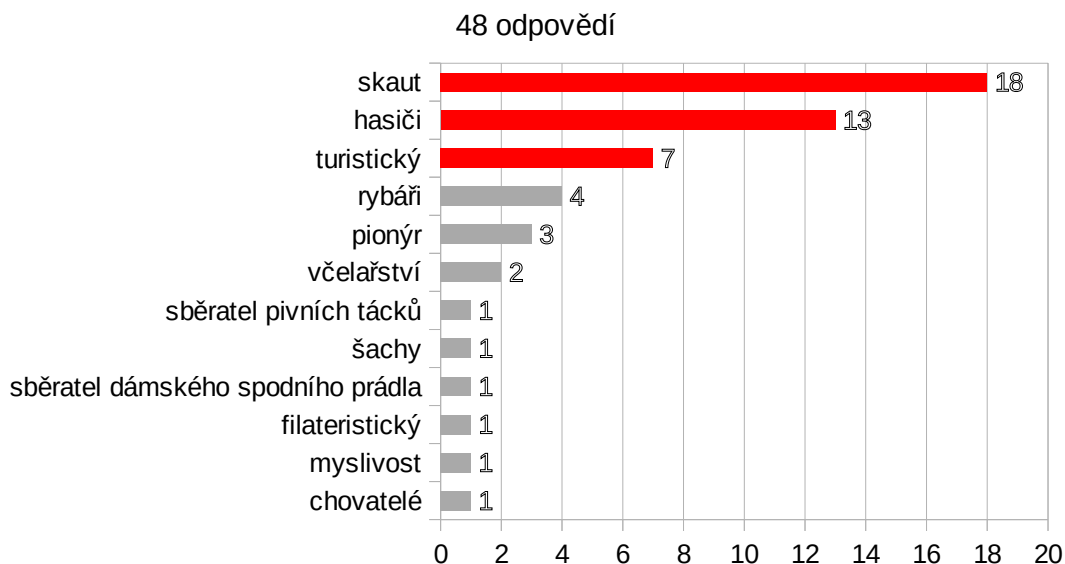
Graf 15: jiné organizované kroužky

	SPŠ el-it Dobruška	SZŠ Hradec Králové	gymnázium
ano	48	51	21
ne	44	81	23
součet	92	132	44
respondentů	<i>108</i>	<i>227</i>	<i>91</i>

Tabulka 9: Kolik žáků navštěvovalo jiné organizované kroužky

V této poslední části dotazníku jsem se ptal na ostatní zájmové kroužky, které nejde jednoznačně zařadit do specifické skupiny.

SPŠ el-it Dobrušky Který jiný kroužek to byl ?

Graf 16: SPŠ el-it Dobruška – Které kroužky to byly

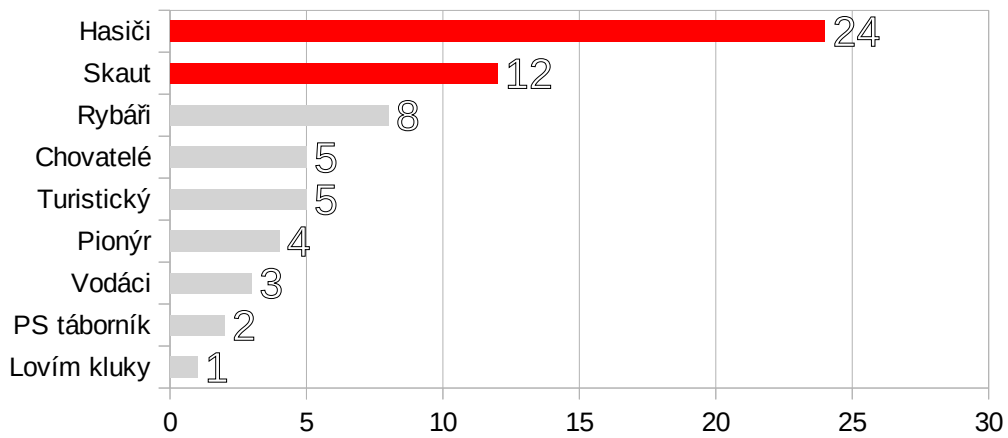
U těchto všeobecných kroužků je vidět dlouhodobá obliba skautingu a kroužku mladých hasičů, následují za nimi turistické a rybářské kluby. Očekával jsem zde například jazykové kroužky, ale žádný se zde neobjevil.

Na dotazníku vidět, že se objevili dva vtipálkové: „sběratel pivních tácků“ a „sběratel dámského spodního prádla“, při prohlédnutí podrobných odpovědí jsem zjistil, že navštěvovali technicko-rukodělné i sportovní kroužky, proto jsem tam tyto odpovědi nechal tak, jak je žáci napsali. Z 92 žáků 48 navštěvovalo všeobecné zájmové kroužky s průměrnou dobou 4 roky a 8 měsíců.

V dotazníku SZŠ HK se objevila žákyně se smyslem pro legraci: „lovím kluky“ a uvedla do dotazníku „3 roky (155 skalpů)“. Tuto odpověď jsem v dotazníku nechal, protože tato žákyně odpovídala i v uměleckých a sportovních aktivitách. Z 132 žáků 51 navštěvovalo ostatní zájmové kroužky. Průměrná doba strávená na ostatních kroužcích je 4 roky.

SZŠ HK Který jiný kroužek to byl ?

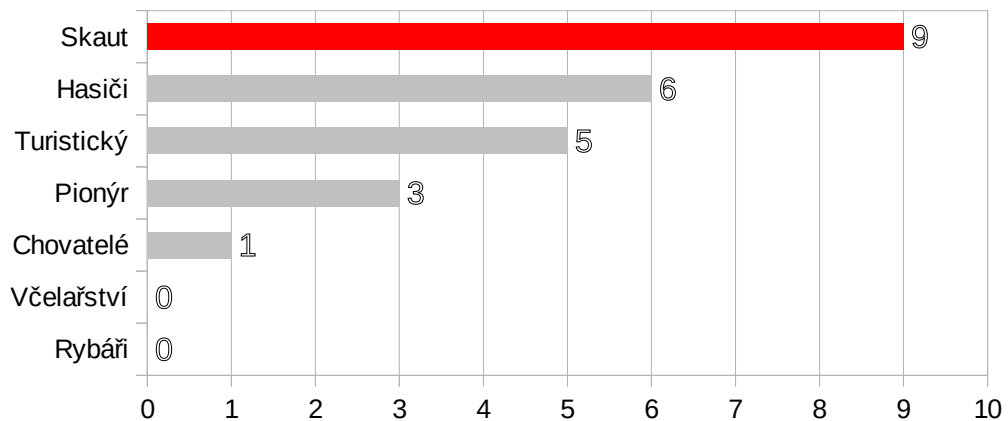
51 odpovědí

Graf 17: SZŠ HK – Které kroužky to byly

Gymnázium Který jiný kroužek to byl?

21 odpovědí

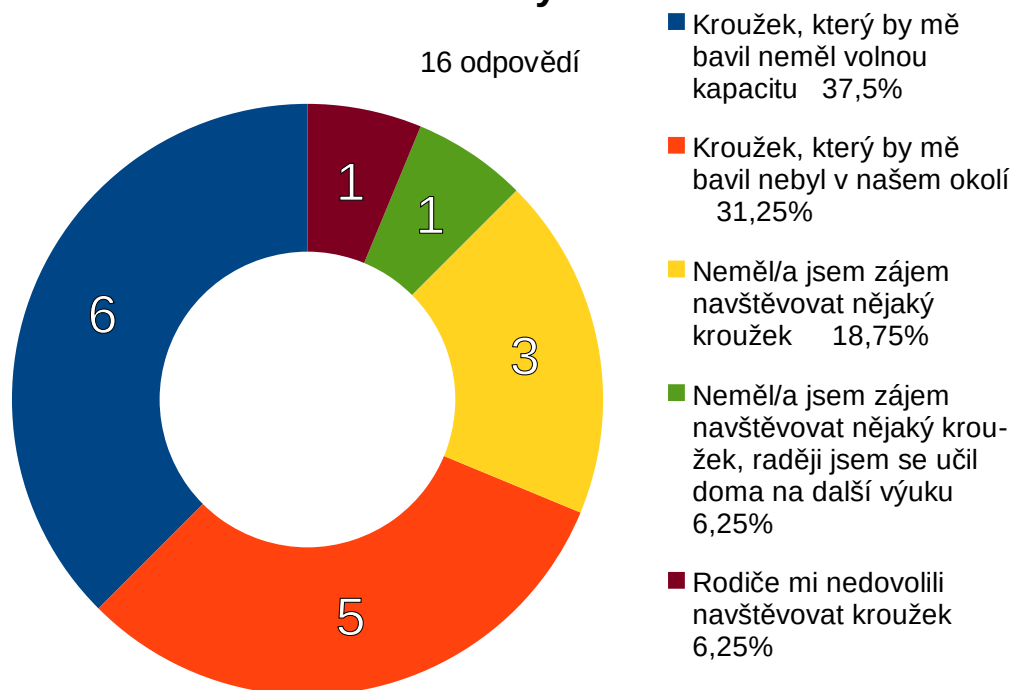

Graf 18: Gymnázium - Které kroužky to byly

Z grafu 18 je vidět, jak malý zájem ze strany gymnaziálních žáků o tyto kroužky byl, když více než polovina odpověděla na otázku zda navštěvovali jiný volnočasový kroužek „NE“. Nejvíce devět žáků navštěvovalo skauting. Průměrná doba strávená na kroužcích jsou 2 roky.

5.2.5. Důvody proč žáci nenavštěvovali zájmové kroužky

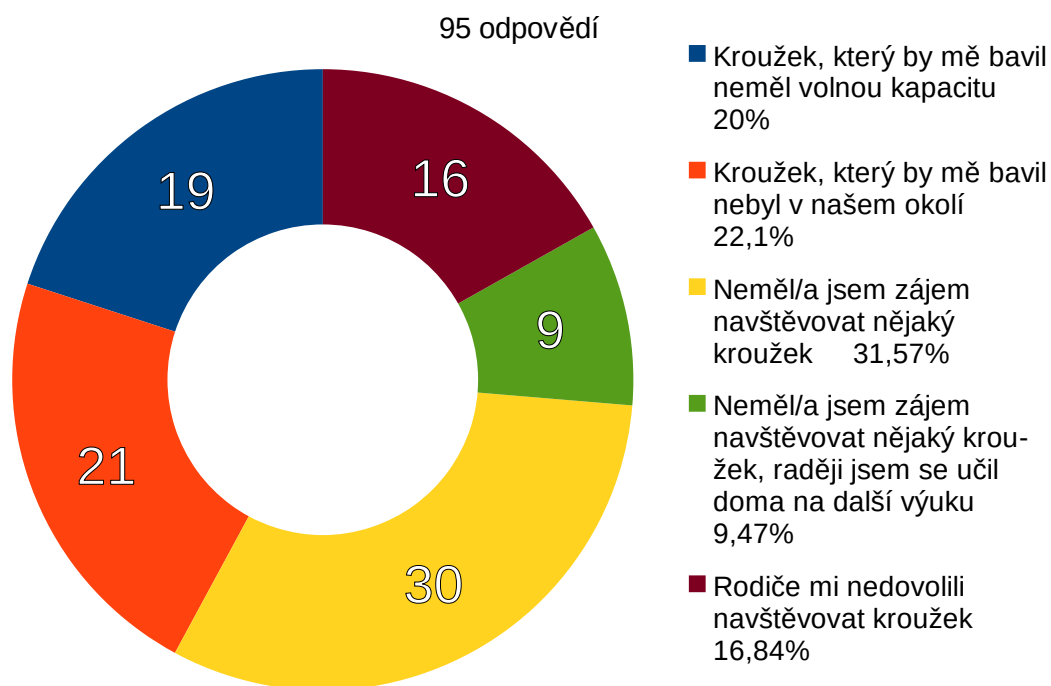
SPŠ el-it Dobruška - Proč jsi nenavštěvoval kroužky ?

Graf 19: SPŠ el-it Dobruška - Proč žáci nenavštěvovali žádné volnočasové aktivity

U žáků, kteří nenavštěvovali žádný kroužek, jsem se ptal, proč nenavštěvovali nějaký zájmový kroužek. Více než 1/3 odpověděla, že se v jejich okolí žádný nenacházel, a druhá 1/3 odpověděla, že kroužek měl plnou kapacitu, ostatní neměli o kroužky zájem. Zajímavou odpovědí bylo, že rodiče kroužek nedovolili.

SZŠ HK - Proč jsem nenavštěvoval kroužky ?

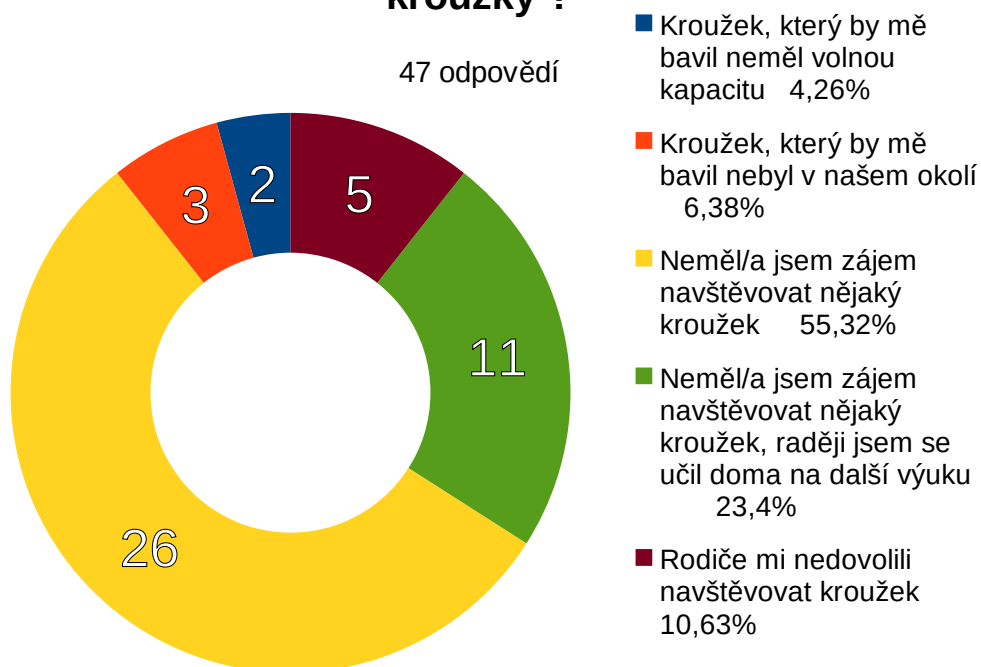

Graf 20: SZŠ HK - Proč žáci nenavštěvovali žádné volnočasové aktivity

U žáků, kteří nenavštěvovali žádný kroužek, jsem se ptal, proč nenavštěvovali nějaký zájmový kroužek (graf č.20). Více než 1/3 odpověděla, že se v jejich okolí žádný kroužek nenacházel a nebo, že měl plnou kapacitu, ostatní neměli o kroužky zájem. Zajímavou odpovědí bylo, že rodiče kroužek nedovolili, která činila 16,84%.

Gymnázium - Proč jsem nenavštěvoval kroužky ?

47 odpovědí

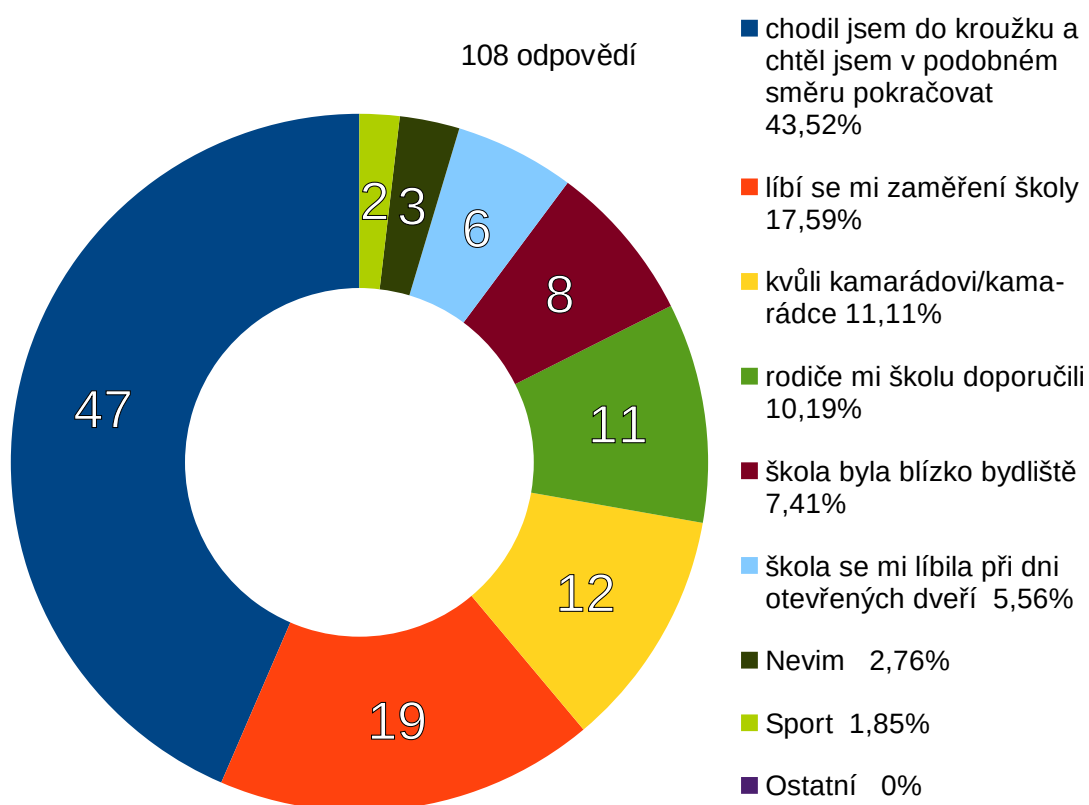

Graf 21: Gymnázium - Proč žáci nenavštěvovali žádné volnočasové aktivity

Z grafu č.21 vyplývá, že $\frac{3}{4}$ žáků neměli jakýkoliv zájem se účastnit volnočasových aktivit a tedy byli převážně doma, nebo se jen tak toulali ulicemi měst.

5.2.6. Důvody proč si žáci vybrali střední školy

SPŠ el-it Dobruška - Proč jsem si vybral tuto školu?

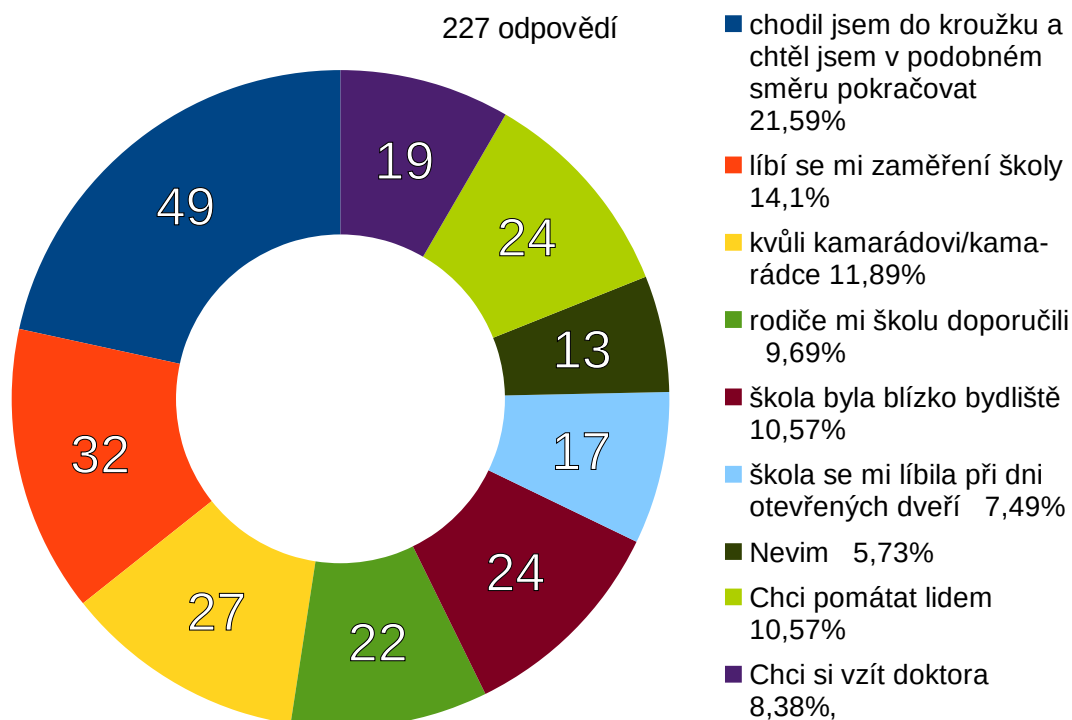

Graf 22: SPŠ el-it Dobruška - Proč si žáci vybrali ke studiu tuto školu

Důvodem pro vstup na školu bylo u 47 žáků to, že je k tomuto rozhodnutí inspirovala volnočasová aktivita. Druhou nejpočetnější skupinou jsou žáci, kterým vyhovují studijní obory svým zaměřením. U ostatních žáků byl vstup na tuto školu na doporučení rodičů nebo kamarádů.

Dalším faktorem pro výběr této školy je rozumná dojezdová vzdálenost. Našla se i docela početná skupina žáků, kteří uvedli, že se pro školu rozhodli na dni otevřených dveří, proto je dobře, že je školy pořádají.

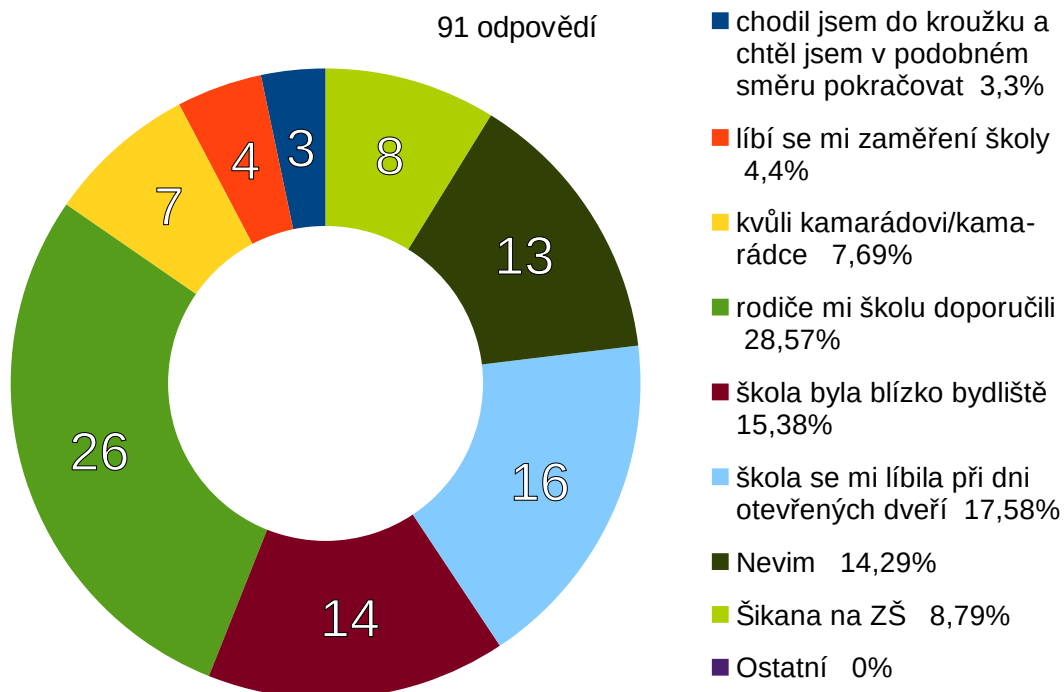
SZŠ HK - Proč jsem si vybral tuto školu?

Graf 23: SZŠ HK - Proč si žáci vybrali ke studiu tuto školu

Důvodem pro vstup na školu bylo u 49 žáků to, že je k tomuto rozhodnutí inspirovala volnočasová aktivita. Druhou nejpočetnější skupinou jsou žáci, kterým vyhovují studijní obory svým zaměřením. U ostatních žáků byl vstup na tuto školu na doporučení rodičů nebo kamarádů. Dalším faktorem pro výběr této školy je rozumná dojezdová vzdálenost. Našla se i docela početná skupina žáků, kteří uvedli, že se pro školu rozhodli na dni otevřených dveří, proto je dobře, že je školy pořádají. Zajímavá byla jedna odpověď, která nebyla ve standardní nabídce, na kterou odpovědělo 19 žáků: „Chci si vzít doktora“.

Gymnázium - Proč jsem si vybral tuto školu?

Graf 24: Gymnázium - Proč si žáci vybrali ke studiu tuto školu

A jako poslední otázku jsem se zeptal, proč si žáci vybrali ke studiu gymnázium (graf č.24), nejvíce odpovědí bylo, že gymnázium doporučili rodiče. Dalším důvodem byl den otevřených dveří. Pro vstup na víceleté gymnázium to zároveň byla šikana na základní škole. Velká je i skupina žáků, kteří nevědí, proč si studium na gymnázium vybrali.

5.3. Shrnutí výsledků

Zjištění na volnočasovém kroužku mi potvrdilo, že žáci, kteří navštěvovali modelářský nebo programovací kroužek, měli větší zájem studovat odborné a technicky zaměřené školy. Protože je tento vzorek malý, udělal jsem průzkum ve třech různých školách, abych zjistil, jak to vidí sami středoškoláci.

Shrnutí získaných dat žáci SPŠ el-it Dobruška					
<i>popis</i>	<i>počet</i>		<i>Popis kroužku</i>	<i>počet</i>	<i>průměr let na kroužku</i>
muž	107		Technicko-rukodělný	55	59,8 %
žena	1		umělecký	32	34,8 %
	-----		sportovní	47	51,1 %
celkem žáků	108		ostatní zájmové kroužky	48	52,2 %
volnočasová aktivita NE	16	14,8 %			
volnočasová aktivita ANO	92	85,2 %			

Tabulka 10: Shrnutí získaných dat v SPŠ el-it Dobruška

Z tohoto průzkumu plyne, že žáci této střední průmyslové školy v Dobrušce na sportovní a všeobecné zájmové kroužky začínají chodit již na I. stupni základních škol, proto mají vyšší průměr let strávených na těchto aktivitách. Kdežto na technicko-řemeslné kroužky začínají chodit spíše na II. stupni základních škol, zato v hojném počtu.

V souhrnné tabulce se všeobecnými informacemi je vidět, že z 92 žáků, kteří navštěvovali nějaký kroužek, byla ve třech skupinách nadpoloviční účast na daném typu kroužku. Tabulka odpovídá faktu, že škola je technického zaměření a k tomu složena z více než 98% chlapci. Nejdéle se průměrně věnovali ostatním aktivitám (4,69 let), nejvíce žáků chodilo na technicko-řemeslné kroužky (55 osob).

Shrnutí získaných dat VOŠZ a SZŠ Hradec Králové						
<i>popis</i>	<i>počet</i>		<i>Popis kroužku</i>	<i>počet</i>		<i>průměr let na kroužku</i>
muž	24		Technicko-rukodělný	56	42,4 %	3,03
žena	203		umělecký kroužek	107	81,1 %	4,42
	-----		sportovní kluby	89	67,4 %	3,5
celkem žáků	227		ostatní zájmové kroužky	51	38,6 %	3,39

volnočasová

aktivita NE **95** 41,9 %

volnočasová

aktivita ANO **132** 58,1 %

Tabulka 11: Shrnutí získaných dat - SZŠ Hradec Králové

V souhrnné tabulce se všeobecným informací je vidět, že z 132 žáků, kteří navštěvovali nějaký kroužek, byla ve dvou skupinách nadpoloviční účast na daném typu kroužku. Tabulka odpovídá faktu, že škola je zaměřena na zdravotnictví a k tomu je více než 90% žákyň. Nejdéle se průměrně věnovali uměleckým aktivitám (4,42 let) a zároveň tam chodilo nejvíce žáků (107 osob).

Z tohoto výzkumu plyne, že žáci této střední zdravotnické školy v Hradci Králové na sportovní a umělecké kroužky začínají chodit již na I. stupni základních škol, proto mají vyšší průměr let strávených na těchto aktivitách.

Ze souhrnné tabulky č.12 gymnázia je vidět, jak málo žáků se účastnilo volnočasových aktivit. Žáci gymnázií jsou dle tohoto průzkumu více pasivnější a nebo vyhledávají organizovanou činnost ve sportovních organizacích.

Shrnutí získaných dat gymnázium						
<i>popis</i>	<i>počet</i>		<i>Popis kroužku</i>	<i>počet</i>		<i>průměr let na kroužku</i>
muž	34		Technicko-rukodělný	13	29,5 %	2,4
žena	57		umělecký kroužek	25	56,8 %	2,47
	-----		sportovní kluby	27	61,4 %	2,95
	--		ostatní zájmové kroužky	21	47,7 %	1,96
celkem žáků	91					

volnočasová		
aktivita NE	47	51,6 %
volnočasová		
aktivita ANO	44	48,6 %

Tabulka 12: Shrnutí získaných dat - gymnázium

Pro ověření hypotézy jsem si na začátku položil tyto čtyři otázky.

1) Jak ovlivnily žáky středních škol při výběru školy jejich aktivity v jejich volném čase?

Průzkum potvrdil moji původní hypotézu. Z celého průzkumu vyplývá, že jsou-li žáci správně motivováni, rozhodují se pro kreativní technicky zaměřené obory na středních školách i s možným dalším vysokoškolským vzděláním. O studiu na víceletých gymnáziích většinou rozhodují rodiče nebo špatné vztahy se spolužáky způsobené šikanou. Studium na klasických gymnáziích je spíše motivováno rodiči a snahou jít potom na vysokou školu.

Při celkovém porovnání škol je jednoznačně vidět, že aktivnější žáci navštěvují odborné školy a zároveň si vybírají více volnočasové aktivity zaměřené na mimoškolní vzdělávání a technicko-rukodělné zručnosti.

2) Proč nenavštěvovali organizované mimoškolní aktivity?

Na středních odborných školách se více objevovala odpověď, že chyběli kroužky zaměřené na technické vzdělávání a nebo měli dlouhou čekací dobu na uvolněné místa. U žáků z gymnázia bylo více než 78% těch, kteří neměli vůbec zájem navštěvovat nějakou organizovanou volnočasovou aktivitu.

3) Proč si vybrali střední školu, kde studují?

Na středních školách byly organizované mimoškolní aktivity hlavní důvodem pro vstup na konkrétní školu a to konkrétně u SPŠ el-it ve více než 60% a u SZŠ to bylo ve více než 35%. Naproti tomu u gymnaziálních žáků to bylo pouze v 7%. Hlavní motivací pro vstup na gymnázium bylo doporučení rodičů a nebo šikana na ZŠ a to ve více než 37%.

4) Jak ovlivnil modelářský kroužek při výběru střední školy jejich účastníky?

Modelářský kroužek ovlivnil všechny, kteří odcházeli na střední školy v pozitivním směru. Všichni si vybrali odborné a technické školy, aby mohli rozvíjet svoje dovednosti, které je bavily na kroužku. Například pro práci se dřevem se rozhodli dva členové modelářského kroužku, pro elektro studium se rozhodli tři, pro studium na střední železniční škole se rozhodli tři, kovo-obrábění si také vybrali tři členové kroužku. Toto celkově považují za velký úspěch.

Obrázek 14: Modelářské centrum - práce s pásovou pilou

Závěr

Malé organizace nebo střediska volného času zabývající se mimoškolním technickým vzděláváním pomáhají získat zručnost a vztah k řemeslům a s výběrem střední školy, což se v našem případě ukazuje v sedmnácti konkrétních případech vstupu na odbornou střední školu z Modelářského centra z.s. Při rozhovorech s žáky se ukázalo, že bylo pro všechny podstatné, že se seznámili s různými řemesly a mohli si vybrat s předstihem, jaký druh středoškolského vzdělávání pro ně bude vhodný, kde se chtějí rozvíjet. I čtyři gymnaziální žáky kreativní mimoškolní činnost inspirovala pro výběr vysokoškolského studia.

Budou-li v našem okolí působit tyto organizace s kvalitními a zkušenými edukátory, kteří předvedou a naučí kreativně řemesla, máme šanci, že střední odborné školy budou mít nové žáky. Pro zjištění platnosti tohoto výstupu i v budoucnu je potřeba provést kontrolní průzkum v odstavu 3 – 5 let.

Je škoda, že grantová podpora mimoškolních organizací v regionech bez celoplošné působnosti je v současné době malá jak ze strany krajů, tak v případě ministerstva školství, přestože je jejich činnost společensky prospěšná. Malé organizace jsou závislé na členských příspěvcích a pořádáních vlastních akcí, aby pokryly financování činnosti. Samofinancování spolků ale bohužel škodí vládní opatření z důvodů současné koronarové krize 2020 až 2022, a proto některé organizace ukončují svoji činnost.

Při vypracování této bakalářské práce jsem měl problém se shánění odborných podkladů, protože na toto téma jich není moc. Proto si myslím, že by se tomuto tématu mělo věnovat více pozornosti. Tato práce snad dále poslouží i dalším technicko-rukodělným volnočasovým organizacím, jako argument o prospěšnosti při žádostech o granty na svoji činnost.

Přál bych si, aby tato bakalářská práce nezapadla mezi ostatními pracemi a doopravdy pomohla něco změnit ve prospěch technicko-řemeslných kroužků. Tato bakalářská práce dokázala, že pomoc této sféře má smysl.

Použitá literatura

- BOCAN, M., MAŘÍKOVÁ, H., SPÁLENSKÝ, A.: Hodnotové orientace dětí ve věku 6-15 let, [online]. 2011. [5. 1. 2018], strana 92 - 95. Dostupné z: <http://userfiles.nidm.cz/file/KPZ/KA1-vyzkumy/hodnotove-orientace-deti-ve-veku-6-15-let.pdf>
- HÁJEK Bedřich, HOFBAUER Břetislav a PÁVKOVÁ Jiřina. Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy. (2008), ISBN 978-80-7367-473-1
- HÁJEK Bedřich, HOFBAUER Břetislav, PÁVKOVÁ Jiřina. Pedagogika volného času (2003), ISBN 80-7290-128-1
- KUČERA Rudolf, Nutnost a prostředky demokratisace vzdělání, 4. odbor Masarykovy akademie práce, 1921
- MŠMT nový rámcový vzdělávací program platný od 1.9.2021 www.msmt.cz
- MŠMT. Volný čas a prevence u dětí a mládeže [online PDF]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/7327_1_1/download/
- NÚV, Uplatnění absolventů škol na trhu práce 2013. Praha, 2014
- PÁVKOVÁ Jiřina, Pedagogika volného času, (2014), ISBN 978-80-7290-666-6
- PODDANÁ, J. (2020) 'Vztah Preferovaných Volnočasových Aktivit a Tvořivosti U Českých Adolescentů', E-psychologie, 14(3), pp. 1–16. doi: 10.29364/epsy. 375
- Socialia 2000: sborník příspěvků z mezinárodní konference konané v Hradci Králové. Hradec Králové: Gaudeamus, [2001]. ISBN 80-7041-760-9. D.Knotová
- SPOUSTA, V.: Kapitoly z pedagogiky volného času, Brno: Masarykova univerzita v Brně. (1996). ISBN 80-210-1274-9
- ZAJÍC, J. (2020) 'Možné přínosy neformálního vzdělávání založeného na systému hodnot. (Czech)', Pedagogika, 70(3), pp
- zdroj webové stránky SVČ Bájó Česká Skalice 15.5.2021 <https://www.svcbajo.cz>
- zdroj webové stránky www.modelerskecentrum.cz
- zdroj webové stránky: LUPA.cz. Nový RVP dle Daniela Lassnera z Jednoty školských informatiku: 30.4.2021

Obrázky

Obrázek 1: mladí modeláři v Modelářském centru v České Skalici.....	9
Obrázek 2: tradiční opékání párků MC a dětí s jejich rodiči.....	16
Obrázek 3: SVČ Bájó - Barunka folklorní soubor.....	22
Obrázek 4: SVČ Bájó – výtvarný kroužek.....	22
Obrázek 5: Robotická stavebnice a Arduinem.....	27
Obrázek 6: Stavebnice invertor elektronik.....	27
Obrázek 7: mladí modeláři v MC slepují překližkový model říjen 2020.....	28
Obrázek 8: programovací kroužek MC - výuka obsluhy CNC frézy.....	29
Obrázek 9: MC na mezinárodním setkání v Zákupech 2018.....	30
Obrázek 10: programovací diagram dotazníku.....	34
Obrázek 11: logo Modelářského centra.....	35
Obrázek 12: SPŠ el-it Dobruška - praktická výuka síťové akademie Cisco.....	39
Obrázek 13: SPŠ el-it Dobruška - Učebna mikropočítačových systémů.....	39
Obrázek 14: Modelářské centrum - práce s pásovou pilou.....	65

Fotografie Modelářského centra z.s. Česká Skalice byli nafoceny za souhlasu rodičů.

Fotografie SVČ Bájó Česká Skalice byli použity s jejich souhlasem.

Fotografie SPŠ el-it Dobruška byli použity s jejich souhlasem.

Tabulky

Tabulka 1: Modeláři, kteří studují střední odborné školy.....	36
Tabulka 2: Modeláři, kteří studují na gymnáziu.....	37
Tabulka 3: Počty chlapců a dívek.....	40
Tabulka 4: Jaký ročník střední školy navštěvují žáci.....	40
Tabulka 5: Kolik žáků navštěvovalo volnočasové aktivity.....	41
Tabulka 6: Kolik žáků navštěvovalo technicko-rukodělné kroužky.....	42
Tabulka 7: Kolik žáků navštěvovalo umělecké kroužky.....	46
Tabulka 8: Kolik žáků navštěvovalo sportovní kroužky.....	49
Tabulka 9: Kolik žáků navštěvovalo jiné organizované kroužky.....	53

Tabulka 10: Shrnutí získaných dat v SPŠ el-it Dobruška.....	62
Tabulka 11: Shrnutí získaných dat - SZŠ Hradec Králové.....	63
Tabulka 12: Shrnutí získaných dat - gymnázium.....	64

Grafy

Graf 1: Jaký poměr navštěvuje střední školu chlapců a dívek.....	40
Graf 2: Návštěva organizovaných volnočasových aktivit.....	41
Graf 3: Technicko-rukodělné vzdělávání.....	42
Graf 4: SPŠ el-it Dobruška - Které technické kroužky to byly?.....	43
Graf 5: SZŠ HK - Které technické kroužky to byly?.....	44
Graf 6: Gymnázium - Které technické kroužky to byly?.....	45
Graf 7: ZUŠ a umělecké kroužky.....	46
Graf 8: SPŠ el-it Dobruška - Které umělecké kroužky to byly?.....	47
Graf 9: SZŠ HK - Které umělecké kroužky to byly?.....	47
Graf 10: Gymnázium - Které umělecké kroužky to byly.....	48
Graf 11: Sportovní kroužky.....	49
Graf 12: SPŠ el-it Dobruška - Které sporty to byly.....	50
Graf 13: SZŠ HK - Které sporty to byly.....	51
Graf 14: Gymnázium - Které sporty to byly.....	52
Graf 15: jiné organizované kroužky.....	53
Graf 16: SPŠ el-it Dobruška – Které kroužky to byly.....	54
Graf 17: SZŠ HK – Které kroužky to byly.....	55
Graf 18: Gymnázium - Které kroužky to byly.....	55
Graf 19: SPŠ el-it Dobruška - Proč žáci nenavštěvovali žádné volnočasové aktivity.....	56
Graf 20: SZŠ HK - Proč žáci nenavštěvovali žádné volnočasové aktivity.....	57
Graf 21: Gymnázium - Proč žáci nenavštěvovali žádné volnočasové aktivity.....	58
Graf 22: SPŠ el-it Dobruška - Proč si žáci vybrali ke studiu tuto školu.....	59
Graf 23: SZŠ HK - Proč si žáci vybrali ke studiu tuto školu.....	60
Graf 24: Gymnázium - Proč si žáci vybrali ke studiu tuto školu.....	61